

System stopni instruktorskich 2025

Z OBJAŚNIENIAMI RADY NACZELNEJ ZHP

Spis treści

I. POSTANOWIENIA OGÓLNE	3
II. ZASADY ZDOBYWANIA STOPNI INSTRUKTORSKICH.....	4
III. TRYB ZDOBYWANIA STOPNI INSTRUKTORSKICH.....	5
IV. ZOBOWIĄZANIE INSTRUKTORSKIE	10
V. ZASADY DZIAŁANIA KOMISJI STOPNI INSTRUKTORSKICH.....	10
VI. STOPNIE INSTRUKTORSKIE	20
PRZEWODNIK - PRZEWODNICZKA	20
PODHARCMISTRZ - PODHARCMISTRZYNI	26
HARCMISTRZ - HARCMISTRZYNI	32

Druhny i Druhowie!

Niniejszy dokument stanowi uzupełnienie Uchwały Rady Naczelnej ZHP nr 51/XLII z dnia 15 marca 2025 r. w sprawie przyjęcia dokumentu „System stopni instruktorskich”. Celem autorów było wyjaśnienie intencji niektórych zapisów, aby wspomóc użytkowników w ich stosowaniu i codziennej pracy. Co do zasady dokumenty muszą być pisane językiem jasnym i przystępnym, czasem istotną zasadę trzeba zamknąć w krótkim i zwięzłym zapisie. Jednakże szersze objaśnienie może pomóc w rozwianiu wątpliwości co do ich interpretacji. Przygotowane objaśnienia sugerują optymalne rozwiązania, wyjaśniają preferowany kierunek lub wskazują na działania niedopuszczalne. Celem dokumentu nie jest określenie jedynych słusznych rozwiązań w przypadku przygotowywania prób na stopnie - odpowiedzi na wiele pytań w tym zakresie należy szukać w dedykowanym poradnictwie. Podkreślamy, że w wielu przypadkach warto także sięgnąć po inne dokumenty (np. System metodyczny ZHP, Podstawy wychowawcze ZHP, System pracy z kadrą w ZHP i in.), aby móc dotrzeć do sedna niektórych wymagań. Mamy nadzieję, że poczynione wyjaśnienia ułatwią korzystanie z Systemu stopni instruktorskich wszystkim jego użytkownikom.

Stopnie instruktorskie wyznaczają drogę rozwoju instruktorskiego, a ich celem jest kształtowanie instruktorów-wychowawców. Odzwierciedlają wiedzę, dojrzałość społeczną, umiejętności wychowawcze i doświadczenie instruktora zgodne z ideą stopnia. Zdobywanie wyższego stopnia nie wymaga pełnienia funkcji na wyższym poziomie struktury ZHP, wymaga jednak umiejętności coraz szerszego patrzenia na działania organizacji.

Kluczową rolę w dobrym i skutecznym funkcjonowaniu systemu stopni instruktorskich odgrywają opiekunowie prób oraz komisje stopni instruktorskich. Komisje stopni instruktorskich razem z komendantami, komendami oraz innymi zespołami instruktorskimi są odpowiedzialne za tworzenie jak najlepszych warunków dla wszystkich, którzy chcą się rozwijać przez zdobywanie stopni instruktorskich. Podstawą pracy KSI musi być zaufanie, życzliwość, indywidualne podejście, otwartość i chęć niesienia pomocy zdobywającym stopnie, a jednocześnie uczciwość wobec organizacji i jej zasad - będące, wraz z merytoryczną samodzielnością komisji oraz dobrą współpracą z ideowymi i sumiennymi opiekunami, gwarancją wysokiej jakości prowadzonych prób.

I. POSTANOWIENIA OGÓLNE

1. Niniejszy dokument określa zasady i tryb zdobywania stopni instruktorskich, zasady działania komisji stopni instruktorskich, a także idee, warunki otwarcia i zamknięcia oraz wymagania stopni.
2. Jeżeli w niniejszym dokumencie jest mowa o właściwym komendancie, należy przez to rozumieć komendanta hufca, chorągwi lub Naczelnika ZHP powołującego rozkazem komisję stopni instruktorskich (KSI).
3. Jeśli w niniejszym dokumencie mowa jest o właściwej komisji, należy przez to rozumieć komisję stopni instruktorskich hufca, międzyhufcową, chorągwi lub Centralną KSI - zgodnie z przydziałem służbowym zdobywającego stopień.

[zasada ogólna] Przydział i funkcja kandydata do zdobywania stopnia zwykle jednoznacznie determinują, w jakiej KSI próba powinna być prowadzona. Wyjątkiem od tej zasady są sytuacje przejęcia próby przez KSI wyższego szczebla opisane w pkt 39., 40., 46 i 47. Wynika z tego m.in., że uzyskanie bądź utrata uprawnień do prowadzenia prób phm. przez HKSI/MHKSI powodują automatyczne przenoszenie prób między HKSI/MSHKI i ChKSI. Analogicznie wygląda sytuacja z uzyskiwaniem i utratą uprawnień do prowadzenia prób hm. przez ChKSI oraz interwencyjnym rozwiązywaniem i powoływaniem HKSI.

Przykładowo, jeśli HKSI uzyska uprawnienia do prowadzenia prób phm., od tego momentu wszystkie próby phm. osób z przydziałem do tego hufca są prowadzone w jego HKSI. Ewentualne trwające próby phm. członków tego hufca (oprócz próby komendanta hufca) prowadzone przez ChKSI zostają przekazane do dokończenia przez HKSI.

4. Postanowienia niniejszego dokumentu, w których mowa o wędrowniku, członku starszyny, instruktorze, przybocznym, drużynowym, członku komendy, komendancie, kandydacie, opiekunie próby, przewodniczącym KSI, przewodniku, podharcmistrze, harcmistrzu oraz zdobywającym stopień, stosuje się odpowiednio do wędrowniczki,

członkini starszyny, instruktorki, przybocznej, drużynowej, członkini komendy, komendantki, kandydatki, opiekunki próby, przewodniczącej KSI, przewodniczki, podharcmistrzyni, harcmistrzyni oraz zdobywającej stopień.

Osobę zdobywającą stopień instruktorski nazywamy kandydatem/kandydatką do danego stopnia. Używane czasem żargonowo słowo „probant” ma zupełnie inne znaczenie - oznacza kandydata do zakonu w okresie probacji. Ma też jeszcze inne znaczenie w kontekście genetyki i genealogii, równie niezwiązane ze stopniami instruktorskimi.

II. ZASADY ZDOBYWANIA STOPNI INSTRUKTORSKICH

5. Stopnie instruktorskie wyznaczają drogę rozwoju instruktorskiego, a ich celem jest kształtowanie instruktorów-wychowawców. Odzwierciedlają wiedzę, dojrzałość społeczną, umiejętności wychowawcze i doświadczenie instruktora zgodne z ideą stopnia. Zdobycie stopnia nie wymaga pełnienia funkcji na określonym poziomie struktury organizacji.

Rozwój ścieżką stopni instruktorskich nie jest powiązany ze zmianą podstawowego pola instruktorskiego działania. Jak najbardziej można przejść ścieżkę od przewodnika do harcmistrza, cały ten czas będąc przede wszystkim drużynowym. Można czasem zetknąć się z błędnym przekonaniem, że próbę hm. należy realizować wyłącznie pełniąc funkcję na poziomie chorągwi czy Związku, ponieważ funkcje w jednostce czy szczepie są nieadekwatne, za mało wymagające. Tymczasem nic nie stoi na przeszkodzie, aby zrealizować próbę hm., prowadząc drużynę.

Próby phm. i hm. wymagają natomiast przynajmniej akcyjnego działania na poziomie hufca czy chorągwi, ale nie jest to oczekiwanie podjęcia się tam stałej funkcji - ma to być impuls do poszerzenia swych horyzontów przez styczność z różnymi instruktorami, przez spojrzenie na harcerstwo z innej perspektywy i kontakt z innymi warunkami jego funkcjonowania.

6. Stopnie instruktorskie:
 - a) przewodnik - przewodniczka,
 - b) podharcmistrz - podharcmistrzyni,
 - c) harcmistrz - harcmistrzyni,są zdobywane przez członków ZHP.
7. Próby instruktorskie są realizowane we współpracy z opiekunem przez cały okres ich trwania. Gdy opiekun przestanie być członkiem ZHP, przestanie spełniać warunki do bycia opiekunem lub zrezygnuje z opieki nad próbą, KSI w porozumieniu z kandydatem niezwłocznie wyznacza nowego opiekuna.

Opiekun próby odgrywa kluczową rolę w procesie zdobywania stopnia, dlatego, jeśli z dowolnego powodu doszłoby do jego utraty, należy jak najszybciej znaleźć nowego opiekuna. Jeśli kandydat będzie miał z tym problemy, odpowiedzialność za to spoczywa ostatecznie na KSI, której zadaniem jest, korzystając ze swojej wiedzy na temat kadry danego środowiska, zaproponować kandydatowi na stopień innego opiekuna. Warto zaznaczyć, że nie ma możliwości pozytywnego

zakończenia próby bez rzetelnej opinii opiekuna, opartej na faktycznej obserwacji działań kandydata. Więc niezależnie od trudnej sytuacji, w jakiej kandydat się znalazł, próba może być prowadzona wyłącznie we współpracy z opiekunem. Rekomenduje się, w miarę możliwości, uzyskanie opinii o kandydacie od osoby, która przestaje pełnić funkcję opiekuna.

8. Opiekunem próby może być:

- a) na stopień przewodnika - podharc mistrz albo harc mistrz,
- b) na stopień podharc mistrza - harc mistrz, a także podharc mistrz, który spełnia łącznie następujące warunki:
 - uzyskał zgodę właściwej KSI,
 - ma stopień podharc mistrza od minimum 2 lat,
 - ma otwartą próbę harc mistrzowską,
 - jest przygotowany do roli opiekuna próby podharc mistrzowskiej,

Zapis oznacza, że instruktor realizujący próbę hm. może się podjąć opieki nad próbą phm., dopiero gdy ukończył odpowiednie warsztaty lub w inny sposób zrealizował wymaganie nr 5 ze swojej próby harc mistrzowskiej.

- jako opiekun przeprowadził i zamknął z wynikiem pozytywnym co najmniej jedną próbę przewodnikowską,

Warto zwrócić uwagę na ten zapis - opieka nad próbą phm. w czasie własnej próby hm. nie może być pierwszym przypadkiem, w którym jest się opiekunem próby instruktorskiej.

- c) na stopień harc mistrza - harc mistrz.

9. KSI po uzyskaniu akceptacji KSI wyższego szczebla może ustalić dodatkowe wymagania stawiane opiekunom próby, opisując je w swoim regulaminie.

Takie dodatkowe wymagania muszą być określone w regulaminie KSI, czyli będą dotyczyć jednakowo wszystkich opiekunów. Regulamin KSI zatwierdza właściwa komenda, więc KSI musi ją przekonać do proponowanych dodatkowych wymagań.

10. Opiekun próby musi mieć zaliczoną służbę instruktorską, a także aktualny certyfikat Safe from Harm w momencie otwierania próby oraz przez cały czas jej trwania.

III. TRYB ZDOBYWANIA STOPNI INSTRUKTORSKICH

11. Wędrownik, członek starszyny lub instruktor decydujący się na zdobywanie stopnia zgłasza do właściwej KSI gotowość podjęcia próby.

12. KSI akceptuje opiekuna próby przedstawionego przez otwierającego próbę lub wyznacza za jego zgodą innego opiekuna próby.

KSI może nie zgodzić się na proponowanego opiekuna próby (argumentując swoją decyzję), nie może jednak narzucić kandydatowi innego opiekuna bez zgody kandydata.

13. Otwierający próbę wspólnie z opiekunem ustala program próby, który:

- a) jest drogą dojścia do poziomu wynikającego z idei i wymagań stopnia,
- b) zawiera dowolną liczbę zadań, które zapewniają realizację wszystkich wymagań na stopień (jedno zadanie można powiązać z większą liczbą wymagań, a jedno wymaganie może być realizowane przez kilka zadań),

Błędem jest więc obligowanie kandydatów do układania próby według schematu: jedno wymaganie = jedno zadanie. Powoduje to najczęściej nienaturalne realizowanie kilku bardzo podobnych zadań, wyłącznie w imię trzymania się określonej liczby. Niemniej jednak, zarówno opiekun, jak i KSI powinni zwrócić uwagę na to, żeby w przypadku łączenia większej liczby wymagań w jedno zadanie, wszystkie wymagania zostały odpowiednio zrealizowane.

- c) uwzględnia w zadaniach aktualny poziom i doświadczenie zdobywającego stopień,

Poziom zadań powinien godzić dwa aspekty: jednolity/porównywalny poziom prób w całym Związku (wskazany ideą i wymaganiami) oraz indywidualność i impuls do rozwoju danego kandydata. Z jednej strony nie powinno się wymagać zadań wyraźnie wykraczających trudnością ponad typowy poziom próby (w przypadku kandydatów, którzy w danym obszarze mają już duże doświadczenie, a ich działania zostały pozytywnie ocenione), ale z drugiej strony nie można uznawać np. 2/3 wymagań za spełnione i przyznawać stopień za działania sprzed otwarcia próby. Komisje powinny każdorazowo starać się zrównoważyć oba te aspekty, mając świadomość, że idealne rozwiązanie nie zawsze istnieje.

- d) jest powiązany z planem pracy środowiska,

Kandydat wraz z opiekunem powinni dobrze orientować się w planie pracy i potrzebach środowiska, w którym będzie realizowana próba. Zadania powstające bez konsultacji ze środowiskiem, wymyślane wyłącznie na potrzeby próby, często trudniej zrealizować, ponieważ nie ma na nie zapotrzebowania (odbiorców), trudniej też zebrać zespół, z którym zadanie będzie realizowane.

- e) wiąże się z pełnioną przez niego funkcją,

Próba powinna być oparta przede wszystkim o podstawową funkcję o charakterze wychowawczym, pełnioną przez kandydata (ewentualnie wzbogacona zadaniami na dodatkowym lub nowym polu). Próba może być również impulsem do podjęcia się nowej funkcji albo nawet całkowitej zmiany pola działania, niemniej w obu przypadkach jej sednem powinno być dążenie do mistrzostwa w tym, co kandydat robi w sposób naturalny w środowisku.

- f) określa przewidywany czas trwania próby.

14. Otwierający próbę składa wniosek o otwarcie próby wraz z jej programem do właściwej KSI. Wniosek wymaga opinii bezpośredniego przełożonego osoby otwierającej próbę.

„Bezpośredni przełożony” jest zdefiniowany w „Regulaminie spraw członkowskich”. W stosunku do wędrowników realizujących próbę pwd. na funkcji przybocznego będzie to drużynowy, w innych przypadkach - co najmniej komendant hufca. Nie przeszkadza to KSI wymagać opinii innych osób, które mogą dobrze znać działania kandydata, np. namiestnika, szczerpowego czy drużynowego, u którego kandydat-instruktor jest przybocznym.

15. We wniosku o otwarcie próby określa się przewidywany termin jej zamknięcia. Zalecany czas trwania próby wynosi od 1 roku do 2 lat.

Podane wartości są zaleceniami, a nie sztywnym wymogiem. O ile układanie prób mających się skończyć szybciej niż w ciągu roku rzadko będzie właściwe (próba ma spowodować poszerzenie świadomości i zmianę postaw kandydata, a to zwłaszcza u dorosłych osób wymaga czasu), to układanie prób mających z założenia trwać powyżej 2 lat może być czasem uzasadnione, zwłaszcza przy próbach hm.

16. Komisja po rozmowie z kandydatem i opiekunem oraz pozytywnym przyjęciu programu próby wnioskuję do właściwego komendanta o otwarcie próby.
17. Po złożeniu przez KSI wniosku o otwarcie próby właściwy komendant jest zobowiązany do podjęcia decyzji o otwarciu próby i ogłoszenia jej w rozkazie nie później niż 30 dni od daty wpłynięcia wniosku KSI.

Warto, aby komendant podawał w rozkazie również opiekuna danej próby - jako element doceniający jego pracę i budujący wspólnotę hufca.

18. KSI ma prawo:

- a) zmienić, za zgodą lub na wniosek zainteresowanego, proponowane zadania, opiekuna próby i czas jej trwania,
- b) przyjąć dodatkowe wymagania na stopnie, wynikające z potrzeb środowiska, opisując to w swoim regulaminie,

Dodatkowe wymagania muszą być jednakowe dla wszystkich kandydatów na dany stopień i zostać ujęte w regulaminie KSI (przyjętym uchwałą właściwej komendy). Wymagania takie wynikają najczęściej ze specyficznych potrzeb środowiska (np. wzmacnianie tożsamości środowiska poprzez pracę z bohaterem lub odpowiadanie na konkretne, lokalne wyzwania, potrzeby).

- c) w uzasadnionych przypadkach skrócić okres pozytywnie ocenianej pracy instruktorskiej niezbędnej do otwarcia próby na stopień,

Ten zapis mówi o uzasadnionych przypadkach, nie o przypadkach wyjątkowych czy niezwykłych. Skrócenie odstępu między próbami będzie miało sens w wielu sytuacjach. KSI powinna podejść do każdego przypadku indywidualnie i przeanalizować, czy kandydat jest już gotowy do otwarcia kolejnej próby, czy też brakuje mu doświadczenia i przedwczesne otwarcie próby utrudniłoby mu osiągnięcie zakreślonego poziomu. SSI nie zawiera założenia, że takie przypadki mają być bardzo rzadkie - domyślny odstęp czasowy będzie po prostu właściwy w większości przypadków.

Warto mieć na uwadze, że otwarcie próby bez zebrania odpowiedniego doświadczenia, z jednej strony często powoduje przedłużanie się prób, a z drugiej może utrudnić osiągnięcie poziomu określonego ideą stopnia mimo zrealizowania zadań.

- d) w uzasadnionych przypadkach, biorąc pod uwagę wykształcenie, doświadczenie i dotychczasowy przebieg służby instruktorskiej kandydata do stopnia, uznać za spełnione wymaganie na stopień, opisując ten fakt w programie próby wraz z uzasadnieniem,

Patrz komentarz do pkt 13. c). Ważne jest opisanie uzasadnienia takiej decyzji, tak by np. przy zamykaniu próby KSI, być może już w innym składzie, była świadoma, na jakiej podstawie ma traktować dane wymaganie jako już spełnione.

- e) wymagać dodatkowych opinii dotyczących osoby otwierającej lub zamykającej próbę.

19. W celu zamknięcia próby:

- a) zdobywający stopień składa do KSI wniosek o zamknięcie próby; do wniosku należy dołączyć: pisemny raport z przebiegu próby, zrealizowania wymagań i spełnienia warunków zamknięcia próby oraz z osiągnięcia poziomu opisanego w idei stopnia, dokumentację powstałą w wyniku realizacji próby oraz opinie bezpośredniego przełożonego i komendanta zaliczającego służbę instruktorską,

To jest „pisemny raport z przebiegu próby, zrealizowania wymagań i spełnienia warunków zamknięcia próby oraz z osiągnięcia poziomu opisanego w idei stopnia”, nie tylko raport z wykonania zadań. Powinien on zawierać:

- opis działań prowadzonych w ramach próby;
- opis, w jaki sposób zostały zrealizowane poszczególne wymagania stopnia (zasadniczo powinno to zapewnić wykonanie ułożonych zadań, ale często celowe będzie rozwinięcie aspektów działania ilustrujących poszczególne wymagania przypisane do danego zadania);
- wykazanie, że w trakcie próby osiągnięto poziom wyznaczony poszczególnymi zapisami idei stopnia.

- b) opiekun przedstawia KSI pisemną opinię o zdobywającym stopień i przebiegu próby.

20. KSI po rozmowie ze zdobywającym stopień i jego opiekunem wnioskuje do właściwego komendanta o zamknięcie próby. Komendant w ciągu 14 dni ma prawo do odwołania się od decyzji KSI o zamknięciu próby do KSI wyższego szczebla. Odwołanie się wstrzymuje termin, o którym mowa w pkt 21.
21. Po złożeniu przez KSI wniosku o pozytywne zamknięcie próby właściwy komendant jest zobowiązany do podjęcia decyzji o zamknięciu próby z wynikiem pozytywnym oraz o przyznaniu stopnia. Decyzję o zamknięciu próby z wynikiem pozytywnym oraz przyznaniu stopnia komendant ogłasza w rozkazie nie później niż 30 dni od daty wpłynięcia wniosku KSI.
22. Po zamknięciu przez KSI próby z wynikiem negatywnym właściwy komendant ogłasza w rozkazie zamknięcie próby z wynikiem negatywnym, jednak nie wcześniej niż 14 dni od daty wpłynięcia wniosku KSI. W tym terminie zdobywającemu stopień przysługuje

prawo do odwołania się od decyzji KSI do KSI wyższego szczebla, z powiadomieniem właściwego komendanta. Odwołanie się wstrzymuje ogłoszenie zamknięcia próby w rozkazie.

23. KSI wyższego szczebla rozpatruje odwołania komendanta lub zdobywającego stopień w ciągu 30 dni. Po rozpatrzeniu odwołania komendant właściwy dla komisji wyższego szczebla ogłasza w rozkazie zamknięcie próby, a w przypadku, gdy rozpatrzenie odwołania wiąże się z pozytywnym zamknięciem próby - także decyzję o przyznaniu stopnia, nie później niż 30 dni od daty wpłynięcia wniosku KSI.

W takiej sytuacji próbę zamyka rozkazem inny komendant, niż ją otworzył. Na podstawie osobnych przepisów (Instrukcji tworzenia i działania hufca lub Instrukcji tworzenia i działania chorągwi) taki rozkaz musi następnie zostać zacytowany w rozkazie jednostki podległej, w której próbę otwarto.

24. W przypadku niezakończenia próby przez zdobywającego w wyznaczonym terminie KSI najpóźniej po upływie 3 miesięcy wzywa zdobywającego stopień i opiekuna do stawienia się na zbiórce komisji, podczas której dokonuje oceny realizacji próby oraz podejmuje decyzję o przedłużeniu lub zamknięciu próby. Jeżeli odbywający próbę nie stawia się na wezwanie komisji i nie usprawiedliwi swojej nieobecności, komisja na następnej zbiórce zamyka próbę z wynikiem negatywnym.
25. Ponowne otwarcie próby może nastąpić po upływie co najmniej 6 miesięcy od zamknięcia próby z wynikiem negatywnym. W uzasadnionych przypadkach KSI może zdecydować o skróceniu tego okresu.

Ten okres karencji ma sens zwłaszcza w przypadku zamykania próby z wynikiem negatywnym wbrew kandydatowi - może wtedy zapewnić czas na przemyślenie przyczyn niepowodzenia i odpowiednią zmianę postaw. Z drugiej strony, typową sytuacją uzasadniającą skrócenie czy wręcz pominięcie tej karencji może być zamknięcie za obopólną zgodą zdezaktualizowanej próby i ułożenie jej od nowa.

26. W przypadku zmiany przydziału służbowego w trakcie próby na stopień zdobywający stopień zgłasza się do KSI prowadzącej dotychczas próbę w celu jej podsumowania. Wraz z opinią KSI dokumentacja próby przekazywana jest do komisji właściwej dla nowego przydziału.

Dotyczy to również sytuacji zmiany przydziału służbowego w atmosferze konfliktu. Stopnie instruktorskie są przeznaczone dla dojrzałych ludzi, stąd oczekiwanie profesjonalnego podejścia po obu stronach.

Podsumowanie próby w dotychczasowej KSI ma przede wszystkim zapewnić nowej KSI możliwość zapoznania się z oceną stanu realizacji zadań z punktu widzenia KSI, która zaakceptowała próbę do realizacji.

27. Postanowienia pkt 26 stosuje się odpowiednio także w przypadku uzyskania lub utraty przez KSI uprawnień do prowadzenia prób na stopień, którego dotyczy próba.
28. W przypadku ustania członkostwa w ZHP osoby realizującej próbę na stopień instruktorski na skutek:
- a) wystąpienia z ZHP, skreślenia z listy członków ZHP, wykluczenia z ZHP - właściwy komendant ogłasza w rozkazie zamknięcie próby z wynikiem negatywnym,

- b) nieopłacenia podstawowej składki członkowskiej w określonym terminie - właściwy komendant ogłasza w rozkazie zamknięcie próby z wynikiem negatywnym po upływie 3 miesięcy od terminu wymagalności składki, chyba że nastąpiło automatyczne przywrócenie członkostwa w związku z opłaceniem zaległej składki.

To postanowienie ma na celu uniknięcie sztucznego zamykania i ponownego otwierania prób (oraz dyskusji o możliwości i celowości ich układania od nowa). Jest spójne z logiką rozwiązań wprowadzonych przez Radę Naczelną dla automatycznego przywracania stopni, funkcji itd. po nadrobieniu niewielkich opóźnień składkowych.

IV. ZOBOWIĄZANIE INSTRUKTORSKIE

29. Zobowiązanie Instruktorskie powinno zostać zorganizowane w obrzędowy sposób przez opiekuna próby nie później niż 3 miesiące po przyznaniu stopnia przewodnika - przewodniczki. W przypadku niedochowania tego terminu za zorganizowanie zobowiązania odpowiedzialny jest właściwy komendant w czasie nie dłuższym niż 1 miesiąc.

Warto pamiętać, że to przede wszystkim opiekun próby powinien mieć możliwość przyjęcia Zobowiązania Instruktorskiego jako osoba, która doprowadziła kandydata do tego momentu.

30. Za podanie do wiadomości faktu złożenia Zobowiązania Instruktorskiego i przyjęcie rozkazem w poczet instruktorów odpowiada właściwy komendant.

To ważne, ponieważ dopiero taka treść w rozkazie jest oficjalną informacją, że dana osoba uzyskała status instruktora ZHP.

V. ZASADY DZIAŁANIA KOMISJI STOPNI INSTRUKTORSKICH

Zadania komisji

31. Do zadań KSI należy:

- a) stymulowanie rozwoju instruktorów poprzez:
- pracę z opiekunami prób na stopnie,
 - prowadzenie i monitorowanie prób na stopnie instruktorskie,
 - systematyczne podnoszenie kwalifikacji swoich członków,
 - współpracę z innymi zespołami instruktorskimi (przede wszystkim z zespołami kadry kształcącej, namiestnictwami i referatami programowymi),
 - zbieranie i upowszechnianie materiałów wypracowanych w trakcie realizacji prób na stopnie,

- b) potwierdzanie stopni instruktorskich osobom ponownie ubiegającym się o członkostwo w ZHP oraz osobom, które stopnie instruktorskie zdobyły w innych organizacjach harcerskich,
- c) wspieranie i nadzorowanie KSI niższego szczebla,
- d) prowadzenie pracy z opiekunami prób w szczególności przez:
 - upowszechnianie materiałów dotyczących zdobywania stopni instruktorskich,
 - organizowanie seminariów, warsztatów i konsultacji dla opiekunów prób.

Powoływanie i zadania KSI hufca

- 32. KSI hufca powołuje rozkazem komendant hufca.
- 33. W skład KSI hufca wchodzi instruktorzy w stopniu podharcmistra i harcmistrza, co najmniej połowę składu komisji stanowią harcmistrzowie. Komisja liczy co najmniej 3 osoby. Na działanie KSI hufca, w której składzie jest mniej niż połowa instruktorów w stopniu harcmistrza, zgodę musi wyrazić odpowiednia KSI chorągwi.

Rozwiązanie z HKSI niezawierającą minimum połowy harcmistrzów ma wspomóc hufce, które borykają się z problemami kadrowymi. Należy jednak pamiętać, że można wówczas prowadzić jedynie próby pwd. (patrz pkt 37.). W takiej sytuacji członkowie KSI powinni dążyć do zdobycia stopnia hm., aby opisane rozwiązanie było jedynie stanem przejściowym.

- 34. Członkami KSI hufca mogą być instruktorzy z przydziałem służbowym do innych środowisk.

W przypadku braków kadrowych hufca można wesprzeć działanie KSI instruktorem innego hufca (np. studiującym/pracującym w danym mieście), niemniej nie jest to oczywiście idealna sytuacja.

- 35. Zaleca się, aby komendant hufca nie był członkiem KSI hufca.

Komendant hufca pełni rolę osoby nadzorującej pracę KSI, więc to właśnie do niego powinni móc się zwrócić instruktorzy, którzy mają uwagi do działania KSI. Ponadto komendant może zaskarżać decyzje HKSI do ChKSI. Jeśli komendant będzie członkiem KSI, obie te możliwości będą iluzoryczne.

- 36. KSI hufca prowadzi próby instruktorskie osób z przydziałem służbowym do danego hufca oraz próby, o których mowa w punktach 39, 40, 46 i 47. W szczególnych przypadkach zdobywający stopień, opiekun próby lub KSI mogą wnioskować do KSI chorągwi o wprowadzenie tych prób.

Rozwiązanie to jest przewidziane dla naprawde szczególnych przypadków, które każdorazowo powinny być uzasadnione. ChKSI i CKSI powinny zwracać baczną uwagę, by zapisy te nie były wykorzystywane przez kandydatów do wybierania mniej wymagającej KSI.

Przykładowe sytuacje, w których skorzystanie z tych zapisów może być uzasadnione:

- prowadzenie prób pwd. kandydatów 35+ w HKSI małych hufców, gdzie takie sytuacje zdarzają się bardzo rzadko;
- powiązania personalne kandydata z KSI, np. gdy większość małej HKSI to rodzina kandydata;

- czasowe przebywanie przez kandydata na studiach w mieście akademickim będącym siedzibą chorągwi i prowadzenie tam większości działań.

37. KSI hufca ma prawo prowadzić próby instruktorskie na stopień przewodnika. Komendant chorągwi po uzyskaniu pozytywnej opinii KSI chorągwi może nadać KSI hufca, w której co najmniej połowę składu stanowią harcistrzowie, na okres maksimum 3 lat prawo prowadzenia prób na stopień podharcmistra. KSI chorągwi wydaje opinię, biorąc pod uwagę:

- a) poziom prób dotychczas prowadzonych przez KSI hufca (w przypadku hufca ubiegającego się o uprawnienia po raz pierwszy - przez okres przynajmniej 1 roku),
- b) jakość pracy prowadzonej z opiekunami prób,
- c) jakość prowadzonych działań w zakresie stymulowania rozwoju instruktorów,
- d) doskonalenie pracy komisji, między innymi przez udział w formach kształceniowych przeznaczonych dla członków KSI.

Ten podpunkt jest ważny, ponieważ podkreśla potrzebę ciągłego doskonalenia się i rozwoju członków KSI, a nie wieloletniego działania według dawno wypracowanego schematu, nie uwzględniając zmian zachodzących w Związku i otaczającym świecie.

38. Wniosek o ponowne nadanie uprawnień powinien być złożony nie później niż na 2 miesiące przed wygaśnięciem prawa do prowadzenia prób na stopień podharcmistra.

Termin ten ma charakter instrukcyjny i nie uniemożliwia ChKSI rozpatrzenia wniosku złożonego po terminie.

39. W przypadku niewłaściwego realizowania zadań przez KSI hufca komendant chorągwi może - po zasięgnięciu opinii KSI chorągwi lub na jej wniosek - odebrać KSI hufca uprawnienia do prowadzenia prób podharcmistrowskich. Jednocześnie przekazuje prawo prowadzenia prób podharcmistrowskich instruktorów z przydziałem służbowym do tego hufca do działającej w tej chorągwi KSI innego hufca lub międzyhufcowej KSI albo KSI chorągwi.

Ten punkt dotyczy HKSI z uprawnieniami do prowadzenia prób phm. i utraty tych uprawnień, ale bez dalej idących konsekwencji. Sytuacje poważniejsze opisuje pkt 40.

40. W przypadku niewłaściwego realizowania zadań przez KSI hufca komendant chorągwi - po zasięgnięciu opinii KSI chorągwi lub na jej wniosek - zobowiązuje komendę hufca do wprowadzenia programu naprawczego, a także może odebrać KSI hufca uprawnienia do prowadzenia prób przewodnikowskich i ją rozwiązać. Jednocześnie przekazuje prawo prowadzenia prób instruktorskich osób z przydziałem służbowym do tego hufca do działającej w tej chorągwi KSI innego hufca lub międzyhufcowej KSI albo KSI chorągwi, a także określa warunki ponownego powołania KSI hufca. Maksymalny czas działania hufca, w którym nie jest powołana KSI lub międzyhufcowa KSI, wynosi 1 rok.

Ten punkt dotyczy sytuacji, gdy działanie HKSI jest na tyle wadliwe, że należy rozważyć rozwiązanie komisji i przekazanie prowadzonych przez nią prób gdzie

indziej. W takiej sytuacji chorągiew ma do wyboru wiele możliwości, przy czym przejęcie prób członków hufca przez ChKSI lub inną HKSI to rozwiązania tymczasowe, ale powierzenie tego zadania MKSI może funkcjonować długofalowo. Ma to sens np. jeśli obok działa silny kadrowo hufiec z dobrze funkcjonującą KSI i MKSI zapewni wyższy poziom prób niż organizowanie na siłę HKSI spośród bardzo nielicznej kadry.

Powoływanie i zadania międzyhufcowej KSI

41. W celu prowadzenia prób przewodnikowskich i/lub podharc mistrzowskich, na wniosek zainteresowanych komend hufców, komendant chorągwi może - po zasięgnięciu opinii KSI chorągwi - powołać międzyhufcową KSI, nadając jej na okres maksimum 3 lat prawo prowadzenia prób na stopień podharc mistrza. KSI chorągwi wydaje opinię, biorąc pod uwagę:

MKSI może prowadzić próby pwd., jeśli w danym hufcu nie funkcjonuje HKSI (patrz pkt 40.), ale przy powołaniu musi spełniać warunki pozwalające prowadzić próby phm. - chodzi o doświadczenie członków MKSI, ponieważ prowadzenie prób osób spoza własnego środowiska jest trudniejsze niż funkcjonowanie w HKSI. W miarę upływu czasu MKSI może utracić uprawnienia phm. i prowadzić tylko próby pwd. (patrz pkt 46.).

- a) w chwili powołania międzyhufcowej KSI - poziom prób prowadzonych dotychczas przez KSI hufców, a w kolejnych latach - poziom prób prowadzonych przez międzyhufcową KSI,
- b) jakość pracy prowadzonej z opiekunami prób,
- c) jakość prowadzonych działań w zakresie stymulowania rozwoju instruktorów,
- d) doskonalenie pracy komisji, między innymi przez udział w formach kształceniowych przeznaczonych dla członków KSI.

Ten podpunkt jest ważny, ponieważ podkreśla potrzebę ciągłego doskonalenia się i rozwoju członków KSI, a nie wieloletniego działania według dawno wypracowanego schematu, nie uwzględniając zmian zachodzących w Związku i otaczającym świecie.

42. W skład międzyhufcowej KSI wchodzi instruktorzy w stopniu podharc mistrza i harc mistrza, co najmniej połowę składu komisji stanowią harc mistrzowie. Komisja liczy co najmniej 3 osoby.

Ten wymóg pozostaje w mocy, nawet jeśli MKSI utraci uprawnienia do prowadzenia prób phm. (patrz pkt 46.).

43. W skład MKSI powinno wejść po minimum jednym przedstawicielu z każdego hufca tworzącego MKSI.

Ten zapis nie jest wymogiem, ale jest mocnym zaleceniem, analogicznie jak np. pkt 35. Kandydaci powinni mieć w KSI przedstawiciela swojego hufca, który ma szansę również obserwować ich codzienną pracę.

44. Międzyhufcowa KSI prowadzi próby instruktorskie osób z przydziałem służbowym do hufców, na wniosek których powołano tę komisję, oraz próby, o których mowa

w punktach 39, 40, 46 i 47. W szczególnych przypadkach zdobywający stopień, opiekun próby lub KSI mogą wnioskować do KSI chorągwi o poprowadzenie tych prób.

Wnioskowanie do KSI wyższego szczebla o poprowadzenie prób w szczególnych przypadkach - patrz komentarz do pkt 36.

45. Wniosek o ponowne nadanie uprawnień powinien być złożony nie później niż na 2 miesiące przed wygaśnięciem prawa do prowadzenia prób na stopień podharcmistra.

Termin ten ma charakter instrukcyjny i nie uniemożliwia ChKSI rozpatrzenia wniosku złożonego po terminie.

46. W przypadku niewłaściwego realizowania zadań przez międzyhufcową KSI komendant chorągwi może - po zasięgnięciu opinii KSI chorągwi lub na jej wniosek - odebrać międzyhufcowej KSI uprawnienia do prowadzenia prób podharcmistrowskich. Jednocześnie przekazuje prawo prowadzenia prób podharcmistrowskich instruktorów z przydziałem służbowym do tego hufca do działającej w tej chorągwi KSI innego hufca lub międzyhufcowej KSI albo KSI chorągwi.

Opisana w tym punkcie sytuacja może doprowadzić do istnienia MKSI prowadzącej jedynie próby pwd. dla przynajmniej jednego z hufców objętych jej zasięgiem (istnienie MKSI nie wyklucza istnienia HKSI w tworzących ją hufcach, które mogą prowadzić próby pwd. samodzielnie). Warto zwrócić uwagę, że nie można powołać MKSI od razu w tej konfiguracji - warunkiem utworzenia MKSI jest jej zdolność do prowadzenia prób phm., patrz pkt 41.

47. W przypadku niewłaściwego realizowania zadań przez międzyhufcową KSI komendant chorągwi - po zasięgnięciu opinii KSI chorągwi lub na jej wniosek - zobowiązuje komendy hufców do wprowadzenia programu naprawczego. Może także odebrać międzyhufcowej KSI uprawnienia do prowadzenia prób przewodnikowskich i ją rozwiązać, jednocześnie przekazując prawo prowadzenia prób instruktorskich osób z przydziałem służbowym do tego hufca do działającej w tej chorągwi KSI innego hufca lub międzyhufcowej KSI albo KSI chorągwi, a także określając warunki ponownego powołania KSI hufców lub MKSI. Maksymalny czas działania hufca, w którym nie jest powołana KSI lub MKSI, wynosi 1 rok.

Powoływanie i zadania KSI chorągwi

48. KSI chorągwi powołuje rozkazem komendant chorągwi.
49. W skład KSI chorągwi wchodzi instruktorzy w stopniu harcmistrza. Komisja liczy co najmniej 5 osób.
50. KSI chorągwi prowadzi próby instruktorskie osób z przydziałem służbowym do danej chorągwi, próby komendantów hufców, próby, o których mowa w punktach 36, 39, 40, 44, 46 i 47, a także próby podharcmistrowskie osób z przydziałem służbowym do hufców, w których KSI hufca ani międzyhufcowa KSI nie mają uprawnień do prowadzenia prób podharcmistrowskich. W szczególnych przypadkach zdobywający stopień, opiekun próby lub KSI mogą wnioskować do Centralnej KSI o poprowadzenie tych prób.

Wnioskowanie do KSI wyższego szczebla o poprowadzenie prób w szczególnych przypadkach - patrz komentarz do pkt 36.

51. KSI chorągwi ma prawo prowadzić próby na stopień przewodnika i podharcmistra. Naczelnik ZHP - po uzyskaniu pozytywnej opinii Centralnej KSI - może nadać KSI chorągwi na okres maksimum 3 lat prawo prowadzenia prób na stopień harcmistrza. Centralna KSI wydaje opinię, biorąc pod uwagę:

- a) poziom prób dotychczas prowadzonych przez KSI chorągwi,
- b) jakość pracy prowadzonej z opiekunami prób,
- c) jakość prowadzonych działań w zakresie stymulowania rozwoju instruktorów,
- d) doskonalenie pracy komisji, między innymi przez udział w formach kształceniowych przeznaczonych dla członków KSI,

Ten podpunkt jest ważny, ponieważ podkreśla potrzebę ciągłego doskonalenia się i rozwoju członków KSI, a nie wieloletniego działania według dawno wypracowanego schematu, nie uwzględniając zmian zachodzących w Związku i otaczającym świecie.

- e) wspieranie i nadzorowanie KSI hufców.

52. Wniosek o ponowne nadanie uprawnień powinien być złożony nie później niż na 3 miesiące przed wygaśnięciem prawa do prowadzenia prób na stopień harcmistrza.

Termin ten ma charakter instrukcyjny i nie uniemożliwia CKSI rozpatrzenia wniosku złożonego po terminie.

53. KSI chorągwi jest zobowiązana do bieżącego monitorowania i wspierania pracy hufcowych i międzyhufcowych KSI.
54. W przypadku niewłaściwego realizowania zadań przez KSI chorągwi Naczelnik ZHP może po zasięgnięciu opinii Centralnej KSI odebrać KSI chorągwi uprawnienia do prowadzenia prób harcmistrzowskich.

Warto zauważyć, że nie można pozbawić chorągwi jej KSI - można jedynie odebrać jej uprawnienia do prowadzenia prób hm. Oznacza to, że gdyby ChKSI niewłaściwie prowadziła próby pwd. i phm., dostępnymi narzędziami byłyby nie działania naprawcze w myśl SSI, a działania nadzorcze w myśl §45 Statutu ZHP w stosunku do komendy chorągwi.

Powoływanie i zadania Centralnej KSI

55. Centralną KSI powołuje rozkazem Naczelnik ZHP.
56. W skład Centralnej KSI wchodzi instruktorzy w stopniu harcmistrza. Komisja liczy co najmniej 5 osób.
57. Centralna KSI prowadzi próby instruktorskie osób z przydziałem służbowym do Głównej Kwatery ZHP oraz próby harcmistrzowskie instruktorów z tych chorągwi, które nie mają uprawnień do prowadzenia prób harcmistrzowskich.
58. Centralna KSI ma prawo prowadzić próby na wszystkie stopnie instruktorskie.
59. Centralna KSI jest zobowiązana do bieżącego monitorowania i wspierania pracy KSI chorągwi.

Tryb pracy KSI

60. KSI samodzielnie przyjmuje regulamin pracy zgodny z niniejszym systemem stopni instruktorskich. Regulamin zatwierdza właściwa komenda, a ogłasza w rozkazie właściwy komendant.

Regulamin tworzy KSI, ale żeby wszedł on w życie, musi go przyjąć uchwałą właściwa komenda. Daje to komendzie wpływ na kształt tego regulaminu - co jest o tyle uzasadnione, że przed zjazdem, a więc społecznością danej jednostki, odpowiada komenda jako władza statutowa, a nie KSI będąca formalnie jej zespołem.

61. Przewodniczącym KSI może zostać instruktor w stopniu harcmistrza.
62. Członkowie KSI powinni mieć przygotowanie do pełnienia funkcji lub uzyskać je w ciągu roku od objęcia funkcji w KSI.
63. KSI może pracować zarówno w całym składzie, jak i w zespołach. Zespół powinien liczyć co najmniej 3 osoby (w jego składzie musi znaleźć się przewodniczący KSI lub jego zastępca).

Jeśli KSI pracuje w zespołach, jedynymi wymogami co do składu zespołu jest minimalna liczebność 3 osób i obecność w składzie przewodniczącego lub wiceprzewodniczącego. Nie ma wymogu, by w przypadku otwierania lub zamykania próby phm. co najmniej połowę zespołu stanowili harcmistrzowie - podobnie jak nie ma wymogu, by w ogóle co najmniej połowę osób obecnych na zbiórce KSI stanowili harcmistrzowie. Wymóg ujęty w pkt 33 i 37 dla HKSI oraz w pkt 42 dla MHKSI, dotyczy ogółu składu KSI. Może to teoretycznie doprowadzić do sytuacji, gdy o przyznaniu stopnia phm. decydowałiby sami podharcmistrzowie... i nie byłoby to wprost sprzeczne z regulaminem. Zaleca się jednak komisjom dużą rozagę w podobnych sytuacjach.

Warto również zwrócić uwagę, że nieprzestrzeganie tego zapisu przez KSI może skutkować nieprzyjemnymi konsekwencjami dla kandydatów (stwierdzenie nieważności otwarcia/zamknięcia prób).

64. Komisja stopni może realizować swoje działania (zbiórki, szkolenia, spotkania z innymi KSI itp.) w formie stacjonarnej, zdalnej lub hybrydowej, przy czym zalecana jest praca w formach stacjonarnych. W przypadku formy zdalnej lub hybrydowej zaleca się korzystanie z platformy elektronicznej rekomendowanej przez ZHP.

Kontakt na żywo jest zawsze skuteczniejszy niż interakcja zdalna, ale nie w każdej sytuacji będzie optymalny - należy każdorazowo rozważyć korzyści, koszty i konsekwencje (np. opóźnienia danej czynności do momentu, gdy wszyscy zainteresowani będą w stanie zjawić się osobiście). Wskazanie platformy rekomendowanej przez ZHP (w momencie tworzenia tego materiału: MS Teams) ma charakter zalecenia, nie wymogu, ponieważ nie zawsze jest to technicznie możliwe.

65. KSI jest zobowiązana tak organizować swoją pracę, aby osoby zdobywające stopnie miały do niej łatwy dostęp.

Potwierdzanie stopni instruktorskich osobom, które ponownie uzyskały członkostwo w ZHP oraz osobom, które stopnie instruktorskie zdobyły w innych organizacjach harcerskich

66. KSI mogą potwierdzać tylko te stopnie, do których przyznawania są uprawnione. W przypadku braku odpowiednich uprawnień potwierdzenia dokonuje KSI wyższego szczebla.

Stopnie potwierdza się po uzyskaniu/przywróceniu członkostwa, a więc w momencie, gdy kandydat ma już przydział służbowy - jednoznacznie wiadomo więc, do jakiej KSI należy się zwrócić w celu potwierdzenia danego stopnia.

67. KSI przystępuje do procedury potwierdzania stopni instruktorskich po otrzymaniu kompletu dokumentów kandydata - zgodnie z uchwałą Rady Naczelnej ZHP w sprawie zasad ponownego ubiegania się o członkostwo ZHP. KSI może prosić o uzupełnienie dokumentacji.

[dot. poniższych postanowień pkt 68-70]

Potwierdzenie stopnia instruktorskiego osobom wracającym do ZHP po długim czasie lub przechodzącym z innych organizacji harcerskich, nie jest tylko czynnością formalną. Posiadacz stopnia instruktorskiego ma określone uprawnienia w ZHP i poza nim, Związek jest więc zobowiązany odpowiedzialnie stopniami rozporządzać.

Potwierdzenie stopnia jest decyzją KSI, podejmowaną w imieniu ZHP. Osoby, które przez długi czas nie miały kontaktu ze specyfiką naszego funkcjonowania, przed uzyskaniem uprawnień związanych z posiadaniem danego stopnia powinny poznać zasady, według których dziś prowadzimy wychowanie i pracujemy z kadrami, a także zapoznać się z zewnętrznym otoczeniem prawnym. W pewnych przypadkach na decyzję KSI mogą też wpływać okoliczności, w jakich ustało członkostwo danej osoby, jeśli nie byłyby one spójne z ideą danego stopnia czy harcerskimi wartościami.

Potwierdzenie stopnia jest działaniem jednorazowym. Nie można szybko potwierdzić niższego stopnia, a później w dłuższym procesie wyższego, ponieważ potwierdzenie stopnia dotyczy momentu powrotu do ZHP, nie jest zaś alternatywną ścieżką zdobywania kolejnych stopni przez osoby wracające czy przechodzące do ZHP. Jeśli KSI potwierdzi danej osobie stopień instruktorski niższy od najwyższego dawniej posiadanego, jedynym sposobem ponownego uzyskania wyższego stopnia jest realizacja odpowiedniej próby.

68. W celu potwierdzenia stopnia instruktorskiego komisja uzgadnia z kandydatem sposób uzupełnienia wiedzy na temat zmian w ZHP od czasu ustania członkostwa, w szczególności dotyczących zmian w Statucie ZHP oraz w systemie metodycznym, a także - w przypadku potwierdzania stopni phm. i hm. - w dokumencie „System pracy z kadrami w ZHP” (np. szkolenie, udział w kursie, lektura wskazanych pozycji). KSI, potwierdzając stopień instruktorski, bierze pod uwagę sposób i poziom realizacji zadań mających na celu uzupełnienie wiedzy na temat ZHP oraz postawę kandydata, a także wiedzę o przyczynach przerwy w służbie instruktorskiej.
69. W przypadku nabywania członkostwa w ZHP przez osoby, które stopnie instruktorskie zdobyły w innych organizacjach harcerskich, komisja analizuje wymagania na stopień instruktorski zdobyty przez kandydata, a następnie uzgadnia z nim sposób uzupełnienia wiedzy na temat ZHP, w szczególności dotyczącej Statutu ZHP oraz systemu

metodycznego, a także innej wiedzy i umiejętności - jeśli wynika to z analizy różnic między systemami stopni instruktorskich. Potwierdzenie stopnia wiąże się z dopuszczeniem przez właściwego komendanta do złożenia Zobowiązania Instruktorskiego. Za zorganizowanie zobowiązania odpowiedzialny jest właściwy komendant w czasie nie dłuższym niż 1 miesiąc.

Należy mieć na uwadze, że stopnie instruktorskie innych organizacji harcerskich potrafią się bardzo różnić od stopni opisanych niniejszym SSI. Ponadto wymogi stopni zmieniają się w czasie, tak więc KSI powinna zapoznać się z charakterystyką stopni kandydata z czasu, gdy były one przezeń zdobywane. Choć w niektórych organizacjach harcerskich funkcjonuje Zobowiązanie Instruktorskie, oczekujemy każdorazowo złożenia go, jako że w Zobowiązaniu Instruktorskim ZHP deklarujemy m.in. przestrzeganie Statutu ZHP, czego Zobowiązania innych organizacji nie będą zawierać.

70. KSI może rozpatrzyć wniosek:

- a) potwierdzając określony stopień instruktorski,
- b) potwierdzając posiadanie stopnia niższego od wnioskowanego,
- c) nie potwierdzając stopnia instruktorskiego.

Decyzja KSI uwzględnia zarówno ustalenia z kandydatem w momencie przystępowania do potwierdzania stopnia, jak i jego późniejsze działania, w tym zrealizowanie przezeń tych ustaleń (pkt 68. zdanie 2). KSI bierze też pod uwagę przyczyny wcześniejszego ustania członkostwa, jeśli kandydat był już dawniej członkiem ZHP. Można sobie wyobrazić, że KSI oceni okoliczności ustania członkostwa na tyle negatywnie, że w jej opinii zaprzeczają one funkcjonowaniu kandydata na poziomie opisanym ideą stopnia instruktorskiego.

71. Potwierdzenie stopnia ogłasza w rozkazie właściwy komendant na wniosek KSI.

72. Prawo noszenia oznaczeń stopnia na mundurze uzyskuje się po ogłoszeniu decyzji KSI w rozkazie właściwego komendanta.

Jest to naturalna konsekwencja faktu, że stopnie instruktorskie są wewnętrznym instrumentem ZHP dotyczącym członków Związku i nie mają znaczenia w przypadku osób niebędących już członkami ZHP. Na mundurze ZHP oznaczamy zaś osiągnięcia uznawane przez ZHP, a więc nie dawniej zdobyte i utracone ani też zdobyte w innych organizacjach. Oznaczenie stopnia instruktorskiego na mundurze ZHP dotyczy stopnia instruktorskiego ZHP.

Zadania opiekuna próby instruktorskiej

73. Do zadań opiekuna próby należy dbałość o przygotowanie, realizację i podsumowanie próby, które zagwarantują osiągnięcie poziomu określonego w idei stopnia, w szczególności:

- a) przygotowanie wspólnie z podopiecznym programu próby na stopień,
- b) stawienie się na komisji otwierającej i zamykającej,
- c) bieżąca pomoc w realizacji próby w trakcie jej trwania,
- d) monitorowanie pracy podopiecznego,
- e) dokonanie z podopiecznym analizy realizacji próby,
- f) sporządzenie opinii podsumowującej próbę,

- g) w przypadku próby przewodnikowskiej - organizacja Zobowiązania Instruktorskiego w terminie 3 miesięcy od przyznania stopnia.

Dokumentacja pracy KSI

74. Dokumentacja pracy KSI obejmuje:

- a) protokoły ze zbiórek KSI,
- b) rejestr prowadzonych prób,
- c) kopie programów prób w trakcie realizacji oraz wnioski o otwarciu prób,
- d) dokumentację zamkniętych prób,
- e) dorobek prób instruktorskich z informacją o sposobie ich upowszechnienia,
- f) dokumentację pracy z opiekunami prób.

75. Dorobek prób na stopnie instruktorskie powinien być upowszechniony tak, by umożliwić korzystanie z niego kadrze oraz zdobywającym stopnie.

76. KSI przechowuje swoją dokumentację zgodnie z aktualnymi wytycznymi RODO oraz zasadami postępowania z dokumentacją archiwalną w ZHP.

Technicznie rzecz biorąc, zapis ten dubluje ogólniejsze postanowienia prawa powszechnie obowiązującego (RODO) i instrukcji kancelaryjno-archiwalnej, ale został tu ujęty dla jasnego podkreślenia, że KSI musi przestrzegać aktualnego stanu prawnego, w tym w odniesieniu do kontroli dostępu, czasu życia itd.

77. KSI prowadzi dokumentację w formie cyfrowej i przechowuje ją w chmurze rekomendowanej przez ZHP. KSI może prowadzić dokumentację w formie papierowej.

78. Zaleca się weryfikowanie danych osób otwierających i realizujących próby, a także ich opiekunów w Systemie ewidencyjnym ZHP.

Może to robić komisja osobiście lub za pośrednictwem np. biura jednostki organizacyjnej, ale ubieganie się przez członka KSI o dostęp do danych w celu realizowania zadań KSI jest w pełni uzasadnione i pozwala uniknąć powielania sporej ilości danych i tak przetwarzanych przez Związek.

79. W zakresie niniejszego dokumentu korespondencja przesyłana z osobistego konta ZHP oraz inne formy komunikacji pisemnej wymagające zalogowania na konto osobiste ZHP mają status podpisanego dokumentu.

Zapis ten powoduje, że nie ma potrzeby ani podstaw wymagać np. skanów papierowych oświadczeń z podpisem kandydata/opiekuna. Należy pamiętać, że zasada ta obowiązuje tylko w zakresie zagadnień ujętych w SSI, a więc nie da się w ten sposób uregulować np. kwestii licencji na korzystanie przez ZHP z materiałów wytworzonych przez kandydata w ramach próby.

VI. STOPNIE INSTRUKTORSKIE

[zasada ogólna] Aby próba instruktorska była faktycznie dla kandydata rozwojowa, opracowane zadania muszą stanowić dla niego wyzwanie - prowadzić do realnej zmiany, pozwalać na rozwój kompetencji, realizację ambicji, poszerzanie horyzontów, przy zachowaniu indywidualnie dopasowanego poziomu trudności.

PRZEWODNIK - PRZEWODNICZKA

Idea stopnia

Swoją postawą propaguje harcerski system wartości wynikający z Przrzeczenia i Prawa Harcerskiego. Jest wzorem dla harcerzy. Prowadzi zdrowy tryb życia.

Zapis ten należy interpretować szeroko, nie tylko w odniesieniu do zdrowia fizycznego. Problemy ze zdrowiem psychicznym czy emocjonalnym są dziś olbrzymim wyzwaniem w skali społeczeństwa. Ważne, aby być świadomym stanu swojego zdrowia, znać dobre praktyki i stosować je w razie potrzeby, oddziałując przez to także przykładem własnym na wychowanków.

Poznaje siebie i motywy swojego postępowania. Rozwija swoje zdolności, pracuje nad własnymi słabościami.

Wskazujemy, aby przede wszystkim skupić się na swoich mocnych stronach, dopiero w dalszej kolejności na niwelowaniu własnych słabości czy ograniczeń.

Bierze aktywny udział w życiu drużyny, świadomie stosując Harcerski System Wychowawczy

Poszerzenie zapisów mówiących tu wcześniej o stosowaniu metody harcerskiej podkreśla, że od instruktorów oczekujemy znajomości i stosowania całego Harcerskiego Systemu Wychowawczego, nie tylko metody harcerskiej.

Instruktor ma nie tylko wiedzieć, jak ma działać (stosować metodę), ale i rozumieć, do czego wychowawczo dąży i jak, poprzez odpowiedni program, osiągnąć zamierzone cele (patrz analogiczna zmiana w idei phm.).

i wykorzystując przykład osobisty do realizacji celów wychowawczych. Ma świadomość wychowawczej roli służby w harcerstwie. Współtworzy hufcową wspólnotę.

Od przewodnika oczekujemy współtworzenia wspólnoty, tj. bycia jej aktywnym członkiem, a nie organizowania i animowania jej. Praca z kadrą instruktorską to dopiero poziom podharcmistra.

We współdziałaniu z dziećmi i młodzieżą znajduje radość, umie być starszym kolegą i przewodnikiem.

Służba instruktorska powinna stanowić dla kandydata źródło satysfakcji. Nie może być jedynie powinnością, ponieważ na dłuższą metę nie będzie efektywna i zgodna z ideą harcerskiego wychowawcy. Instruktor harcerski ma się czuć starszym kolegą i współuczestniczyć w działaniach, a nie wchodzić w rolę rodzica czy nauczyciela wykonującego obowiązki.

Ma poczucie odpowiedzialności za pracę i powierzoną grupę.

Warunki otwarcia próby

1. Złożenie Przysiężenia Harcerskiego.
2. Przedstawienie KSI programu swojej próby zapewniającego osiągnięcie poziomu opisanego w idei stopnia oraz realizację wymagań.

To, że program próby ma objąć te dwa elementy, nie oznacza, że należy układać zadania osobno pod wymagania i osobno pod poszczególne zapisy idei stopnia! Zazwyczaj kandydaci układają zadania przede wszystkim pod kątem realizacji wymagań, ale ich zakres i trudność powinny być dobrane tak, by ich rzetelna realizacja zapewniła kandydatowi osiągnięcie poziomu idei stopnia we wszystkich jej aspektach.

3. Ukończone 16 lat.
4. Posiadanie aktualnego certyfikatu „Safe from Harm”.

Wymagania

1. Kształtuje własny charakter zgodnie z Prawem Harcerskim, w tym dokonał samooceny i na tej podstawie ułożył i konsekwentnie realizował plan swojego rozwoju.

Ideą wymagania jest zaplanowany, naturalny rozwój kandydata, w tym kształtowanie charakteru na podstawie harcerskich wartości. Nie chodzi więc ani o przypadkowy rozwój, ani o ułożenie planu dla samego planu. Nie należy też traktować próby pwd. jako realizacji tego wymagania.

2. Pogłębia swoją wiedzę i rozwija swoje zainteresowania.

Dobłą praktyką jest skupienie się tutaj na wiedzy i zainteresowaniach poza harcerstwem - chcemy, aby instruktorzy mieli i rozwijali swoje życiowe pasje. Często wartością dodaną będzie wykorzystanie zainteresowań w pracy wychowawczej, ale nie jest to wymagane. Jeśli młody człowiek ma problem z określeniem tego pola, zadaniem opiekuna będzie zainspirowanie go i wsparcie w poszukiwaniach, rozbudzeniu ciekawości świata.

3. Zachowuje właściwe proporcje w wypełnianiu obowiązków wynikających z przynależności do różnych grup społecznych (rodzina, szkoła, drużyna, środowisko zawodowe).

W próbach należy zwrócić uwagę na balans w życiu i godzenie różnych ról społecznych, ponieważ docelowo instruktor ma nie tylko pełnić służbę w ZHP, ale przede wszystkim być dojrzałym członkiem społeczeństwa i odpowiedzialnie podchodzić do każdej życiowej roli. Jest to istotne szczególnie w próbach pwd. młodych kandydatów, którzy miewają tendencję do skupiania się wyłącznie na harcerstwie i zaniedbywania innych obszarów.

4. Bierze udział w życiu hufca.

Realizacja tego wymagania ma się przyczynić do współtworzenia przez kandydata wspólnoty hufca. Można to osiągnąć np. poprzez udział w hufcowych przedsięwzięciach skierowanych do kadry (w tym również zjazdach hufca), zaangażowanie w działania zespołów (np. namiestnictw) czy udział kandydata

wraz z jednostką w przedsięwzięciach programowych. Zdecydowanie nie oczekujemy, że kandydat będzie organizował przedsięwzięcia hufcowe.

5. W okresie próby, w trakcie minimum 9-miesięcznej aktywnej pracy wychowawczej w gromadzie/drużynie wykazał się umiejętnością stosowania Harcerskiego Systemu Wychowawczego w wybranej grupie wiekowej, w tym umiejętnościami:

Warto podkreślić, że powyższy tekst wskazuje, że co do zasady wszystkie zadania związane z poniższymi wymaganiami powinny być zrealizowane kompleksowo w jednej jednostce, działając z wybraną metodyką.

Rekomendujemy, aby jednostka, w której kandydat będzie realizował zadania, działała zgodnie z Harcerskim Systemem Wychowawczym i założeniami odpowiedniej metodyki oraz była prowadzona przez drużynowego-instruktora - wówczas kandydat będzie mógł osiągnąć cel, jakim jest efektywne uczenie w działaniu, zdobywanie doświadczenia w dobrze działającym środowisku. W innym przypadku niezbędne będzie merytoryczne wsparcie opiekuna próby.

- a) stosowania instrumentów metodycznych,

Kandydat powinien znać cel i zasady stosowania wszystkich instrumentów wybranej metodyki i wykazać się umiejętnością stosowania określonych instrumentów w ciągłej, śródrocznej pracy. Wymaganie można zrealizować zarówno poprzez zadania związane ze wszystkimi instrumentami, jak również zadania, w których kandydat wykaże się umiejętnością stosowania tylko wybranych instrumentów (wynikających z analizy działania jednostki). Każdorazowo przy doborze odpowiednich zadań należy zwrócić szczególną uwagę, czy w jednostkach poprawnie funkcjonują instrumenty obowiązkowe - gwiazdki, sprawności i tropy zuchowe, próba harcerki/harcera, stopnie i sprawności harcerskie.

- b) stosowania systemu małych grup,

Mowa tu o stosowaniu systemu małych grup, adekwatnie do poszczególnych metodyk, zgodnie z opisem w „Systemie metodycznym ZHP” i wykorzystaniu go do pośredniego stymulowania rozwoju zuchów/harcery. Sam podział przy okazji różnych działań na kilkusobowe grupy to jeszcze nie praca systemem małych grup!

- c) tworzenia programu gromady/drużyny, jego realizacji i podsumowania,

Kandydat powinien wziąć udział w całym procesie tworzeniu programu jednostki: od podsumowania i wyciągnięcia wniosków z poprzedniego roku, przez analizę sytuacji i stawianie celów wychowawczych po tworzenie planu pracy jednostki w oparciu m.in. o SIM.

- d) pracy z Prawem i Przyrzeczeniem / Prawem i Obietnicą,

Aby w pełni zrealizować to wymaganie, nie wystarczy przeprowadzenie ogniska o Prawie Harcerskim czy zorganizowanie obrzędu Przyrzeczenia Harcerskiego/Obietnicy Zuchowej - ponieważ są to działania jednorazowe. Oczekujemy od

kandydatów ciągłej pracy z wartościami - zadanie powinno polegać na wpleceniu harcerskich wartości w codzienne działania jednostki.

e) samodzielnego prowadzenia zbiórek,

Należy pamiętać, że celem wymagania jest biegłość i samodzielność w prowadzeniu dobrych zbiórek (zgodnie z zasadami odpowiadającymi danej metodyce i z zastosowaniem adekwatnych form pracy), a nie poprowadzenie jak największej liczby zbiórek. Liczy się jakość, nie ilość. Określanie przez KSI sztywnych ram (np. kilkadziesiąt zbiórek) wcale nie przekłada się na jakość pracy, a dodatkowo może wręcz uniemożliwić realizację wymagania.

f) stosowania służby jako narzędzia pracy wychowawczej,

Kandydat na instruktora powinien mieć świadomość, jak ważna jest służba w harcerskim wychowaniu i potrafić ją zastosować w pracy z jednostką, czyli np. prowadzić pożyteczne prace z zuchami czy zainicjować adekwatną służbę z harcerzami/wędrownikami (służba realizowana na zewnątrz Organizacji). Dodatkowo warto zwrócić uwagę na aspekt służby obozowej (wartowniczej, porządkowej, kuchennej) - jako okazji do działania na rzecz innych i harcerskiej wspólnoty (choć sama służba obozowa, czyli skierowana do wewnątrz Organizacji, nie zrealizuje tego wymagania).

g) stosowania zasad dotyczących umundurowania, musztry i ceremoniału harcerskiego,

Mając na uwadze aspekt wychowawczy (treść wymagania 5), oczekujemy od kandydata nie tylko znajomości zasad umundurowania, musztry i ceremoniału, ale przede wszystkim zrozumienia ich roli w harcerskim wychowaniu i stosowania tych narzędzi do kształtowania postaw u zuchów/harcerzy i budowania pozytywnego wizerunku harcerstwa na zewnątrz. Ponadto warto podkreślić, że zwyczajowa „musztra zuchowa” nie mieści się w ceremoniale harcerskim, więc np. zadanie o prowadzeniu przez kandydata apeli zuchowych na zbiórkach nie zrealizuje tego wymagania (w tym szczególnym przypadku można rozważyć realizację zadania w zaprzyjaźnionej jednostce harcerskiej).

h) wykorzystania wiedzy zdobytej w harcerskiej literaturze i mediach w pracy wychowawczej (w tym przeczytanie minimum 3 książek)

Cały podpunkt dotyczy harcerskiej literatury i harcerskich mediów, tak więc min. 3 przeczytane książki mają być harcerskie. Istotna jest forma książki, nie należy tego zastępować większą ilością felietonów czy artykułów tworzonych w ramach harcerskiego poradnictwa. Wobec spadającej w społeczeństwie zdolności do przyswajania dłuższych form tekstowych zależy nam na budowaniu tych umiejętności u naszej kadry, jako że dopiero książka jest w stanie zawrzeć np. całościowy opis większego, bardziej skomplikowanego tematu, a w harcerskim wychowaniu często miewamy z takimi zagadnieniami do czynienia.

Zalecamy też ostrożność przy realizowaniu tego wymagania na drodze słuchania audiobooków. Może to mieć sens w konkretnych przypadkach, należy jednak unikać robienia tego przy okazji wykonywania innych czynności w tle - zależy nam na umiejętności głębszego poznawania i analizowania zagadnień, nie jedynie pobieżnego zapoznawania się z treściami.

oraz:

- i) współorganizował gry i formy pracy w terenie uwzględniające współdziałanie i współzawodnictwo,
- j) współorganizował wyjazdowe formy pracy wykorzystujące kontakt z przyrodą (w tym minimum 1 z nocowaniem),

Kontakt z przyrodą jest kluczowy dla harcerskiego wychowania. Warto, aby działań na łonie natury było w przedsięwzięciach jednostki jak najwięcej. Oczywiście przyroda nie może być tu sprowadzona jedynie do przebywania na świeżym powietrzu (czyli poza budynkiem).

- k) współorganizował obóz (kolonię) lub zimowisko dla gromady/drużyny i pełnił na nim funkcję,

W wymaganiu tym istotne są dwa aspekty: współpraca w gronie kadry (udział w planowaniu, przeprowadzeniu i podsumowaniu HAL/Z) oraz rozwój umiejętności wychowawczych (w tym realizacja zaplanowanego programu) podczas długiej formy wypoczynku. Odpowiednie zrealizowanie tego wymagania wiąże się wprost z uprawnieniami państwowymi - spełnia wymogi stawiane wychowawcom wypoczynku. Zadanie polegające na udziale wraz z jednostką w zorganizowanych akcjach (z gotowym programem), takich jak np. Złot Grunwaldzki czy złoty chorągwi/ZHP, nie spełnia tego wymagania.

- l) uczestniczył w prowadzeniu dokumentacji niezbędnej do działania gromady/drużyny,

Dokumentacja, o której mowa, określona jest w „Instrukcji tworzenia i działania gromady, drużyny, kręgu i klubu specjalnościowego” i obejmuje m.in.: program pracy, konspekty, rozkazy, TIPI. Wymagania nie spełni się, prowadząc media społecznościowe jednostki czy kronikę.

- m) brał udział we współpracy ze środowiskiem działania - rodzicami, szkołą itp.

- n) uczestniczył w pozyskiwaniu wsparcia dla działalności gromady/drużyny.

Wsparcie, o którym mowa, jest pojęciem szerokim - oznacza wsparcie finansowe, materiały, wsparcie konkretnych osób przy danym przedsięwzięciu itp. Wsparcie może być efektem współpracy (pkt 5.m), ale wymagania te jak najbardziej mogą być realizowane przez niezależne od siebie zadania.

- 6. W ostatnich 3 latach ukończył minimum 15-godzinny kurs pierwszej pomocy zawierający zajęcia w praktyce.

Ujęcie kursu pierwszej pomocy w wymaganiach umożliwia KSI uznanie tego wymogu za spełniony w określonych sytuacjach. Ma to znaczenie w przypadku osób, które ewidentnie mają i odświeżają kwalifikacje z tego obszaru, ale niekoniecznie odbywa się to w formie kursu pierwszej pomocy. Przykładami są recertyfikacje ratowników medycznych lub wielotematyczne szkolenia obejmujące m.in. pierwszą pomoc w co najmniej wymaganym wymiarze, ale bez formy konkretnie kursu pierwszej pomocy. Zdecydowanie nie należy uznawać tego wymagania za spełnione, jeśli faktycznie w ostatnich 3 latach kandydat nie podnosił lub odświeżał swych kompetencji z obszaru pierwszej pomocy w zakresie minimum wskazanych 15 godzin, w tym z ćwiczeniami praktycznymi.

Warunki zamknięcia próby

1. Osiągnięcie poziomu opisanego w idei stopnia i zrealizowanie wymagań próby.
2. Przestrzeganie zasad „Polityki ochrony bezpieczeństwa dzieci, młodzieży i dorosłych w Związku Harcerstwa Polskiego - programu „Safe from Harm” oraz innych przepisów dotyczących zasad bezpieczeństwa w pracy z dziećmi i młodzieżą.

Nie oczekujemy od kandydata udowadniania, że przez cały okres próby przestrzegał przepisów (choć spodziewamy się potwierdzenia tego w opinii np. opiekuna czy przełożonego), ale wiedza o nieprzestrzeganiu ich uniemożliwia pozytywne zamknięcie próby.

Dodatkowo zwracamy uwagę, że właściwą formą weryfikacji tego warunku powinny być załączone opinie i rozmowa z kandydatem oraz opiekunem, a nie testy wiedzy czy odpytywanie przez KSI na wrywki z całego dokumentu.

3. Posiadanie stopnia harcerki orlej / harcerza orlego (dotyczy osób w wieku wędrowniczym w momencie zamykania próby) lub wiedzy i umiejętności harcerskich na poziomie samarytanki/ćwika (dla pozostałych osób).

Od kandydatów w wieku wędrowniczym oczekujemy po prostu rozwoju w oparciu o SIM, w stopniu odpowiadającym ich poziomowi. W przypadku kandydatów do stopnia pwd będzie to zawsze przynajmniej stopień HO. Należy pamiętać, że od kilku lat zdobycie stopnia HO nie wymaga działania w drużynie czy statym zastępie/zespole wędrowniczym.

W przypadku kandydatów starszych niż górna granica wieku wędrowniczego również oczekujemy rozwoju osobistego, ale nie ma tu już jednolitych dla wszystkich narzędzi (jak HO/HR). Wymagamy więc wiedzy i umiejętności harcerskich (określonego poziomu „wyrobienia harcerskiego” - jest to szczególnie ważne przy osobach późno wstępujących do ZHP), a ostatnim stopniem, który rozwija je do założonego poziomu, jest stopień samarytanki/ćwika.

4. Pozytywnie oceniona praca wychowawcza w gromadzie/drużynie w okresie realizacji próby.

Ta pozytywna ocena powinna pochodzić od kogoś, kto ma i dane, i kompetencje do jej sformułowania. W przypadku realizacji próby przez przybocznego osobą tą będzie kompetentny drużynowy. Jeśli próbę pwd. realizuje drużynowy, jego pracę wychowawczą powinna ocenić osoba, mająca szeroki wgląd w działania w jednostce przynajmniej w okresie próby. Może to być np. opiekun próby, komendant szczepu, namiestnik - w każdym przypadku powinien on faktycznie bezpośrednio obserwować pracę wychowawczą kandydata w jednostce - nie da się tego zrobić jedynie na podstawie dokumentacji i relacji kandydata.

5. Ukończenie kursu przewodnikowskiego.

To jest sztywny warunek próby i nie ma tu możliwości zaakceptowania w zamian innej formy kształceniowej. KSI nie ma prawa zamknąć pozytywnie próby kandydatowi, który takiego kursu nie ukończył.

6. Posiadanie wiedzy i umiejętności odpowiadających wymaganiom stawianym wychowawcom wypoczynku.

7. Posiadanie aktualnego certyfikatu „Safe from Harm”.

Oznaka stopnia

Oznaką stopnia przewodnika jest granatowa podkładka pod krzyżem harcerskim i granatowa lilijka na lewym rękawie munduru.

PODHARCMISTRZ - PODHARCMISTRZYNI

Idea stopnia

Określa kierunki swojego rozwoju i je realizuje. Pracuje nad sobą, przełamuje własne ograniczenia.

Wskazujemy, aby przede wszystkim skupić się na swoich mocnych stronach, dopiero w dalszej kolejności na niwelowaniu własnych słabości czy ograniczeń.

Przykładem osobistym, w tym zdrowym trybem życia,

Zapis ten należy interpretować szeroko, nie tylko w odniesieniu do zdrowia fizycznego. Problemy ze zdrowiem psychicznym czy emocjonalnym są dziś olbrzymim wyzwaniem w skali społeczeństwa. Ważne, aby być świadomym stanu swojego zdrowia, znać dobre praktyki i stosować je w razie potrzeby, oddziałując przez to także przykładem własnym na harcerzy i instruktorów.

Świadomie i pozytywnie oddziałuje na otoczenie. Rozumie ludzi i otaczającą go rzeczywistość - reaguje na ich potrzeby. Systematycznie stosuje służbę jako narzędzie harcerskiej pracy wychowawczej. Potrafi zauważyć sytuacje problemowe i je rozwiązywać. Umie spojrzeć na nie szerzej, niż tylko z perspektywy własnego środowiska.

O ile od przewodnika oczekiwaliśmy umiejętności pracy wychowawczej w konkretnej gromadzie lub drużynie, to podharczmistrz musi być już świadomy, że różne jednostki działają w nieco różnych uwarunkowaniach, mają różne doświadczenia i przez to ich harcerskie działania nie są identyczne - i nie oznacza to automatycznie błędów i odstępstw od właściwego wzorca. Oczekujemy też dostrzegania potrzeb i interesów szerszego środowiska harcerskiego, nie tylko własnej jednostki, a także zauważania problemów (związanych z harcerskimi działaniami i pracą z ludźmi) i dążenia do ich rozwiązania.

Buduje swój autorytet. Doskonali swą wiedzę i umiejętności wychowawcze. Dzieli się nimi z kadrą. Świadomie i konsekwentnie stosuje Harcerski System Wychowawczy.

Poszerzenie zapisów mówiących tu wcześniej o stosowaniu metody harcerskiej podkreśla, że od instruktorów oczekujemy znajomości i stosowania całego Harcerskiego Systemu Wychowawczego, nie tylko metody harcerskiej.

Instruktor ma nie tylko wiedzieć, jak ma działać (stosować metodę), ale i rozumieć, do czego wychowawczo dąży i jak, poprzez odpowiedni program, osiągnąć zamierzone cele (patrz analogiczna zmiana w idei pwd.).

Pracuje w zespole instruktorskim. Ma własny pogląd na sprawy nurtujące jego środowisko harcerskie. Wzmacnia tożsamość harcerstwa,

„Tożsamość” to według słownikowej definicji „świadomość wspólnych cech i poczucie jedności” (Słownik Języka Polskiego PWN). Oczekujemy, że podharcistrz będzie z jednej strony rozumiał, co definiuje harcerstwo i jakie elementy składają się na jego tożsamość, ale z drugiej także aktywnie działał na rzecz wzmacniania poczucia jedności harcerzy - harcerzy, a nie tylko ZHP! Oznacza to m.in., że podsycanie antagonizmów między organizacjami harcerskimi byłoby sprzeczne z oczekiwaniami stawianymi podharcistrzom.

w tym ma świadomość możliwości płynących z przynależności do światowego ruchu skautowego.

Intencją jest, aby podharcistrz miał świadomość, jak przynależność ZHP do ruchu skautowego przekłada się na możliwości wzbogacenia programu wychowawczego. Nie oczekujemy, aby np. organizował zagraniczne przedsięwzięcia ze skautami czy inne wspólne formy, choć oczywiście takie zadania również mogą się pojawić.

Warunki otwarcia próby

1. Pozytywnie oceniona praca instruktorska przez co najmniej 12 miesięcy od przyznania stopnia przewodnika.

KSI może skrócić ten okres (patrz pkt 18. c)), ale trzeba mieć na uwadze jego cel: zapewnienie kandydatowi odpowiedniej ilości doświadczeń instruktorskich, by miał szansę przez realizację zadań i wymagań próby phm. faktycznie osiągnąć poziom opisany ideą tego stopnia. To wymaga odpowiednio szerokiej perspektywy i świadomości, bez tego kandydat może zdobywać kolejne kompetencje, które jednak mogą nie przełożyć się na odpowiednią głębię rozumienia harcerskiego wychowania i pracy z kadłą.

2. Zaliczona służba instruktorska.
3. Ukończone 18 lat.
4. Przedstawienie KSI programu swojej próby zapewniającego osiągnięcie poziomu opisanego w idei stopnia oraz realizację wymagań.
5. Posiadanie doświadczenia w doskonaleniu zastępowych lub przybocznych.

„Doświadczenie w doskonaleniu” nie jest jednoznaczne z doświadczeniem jako kształceniowiec. Wymóg ten można spełnić poprzez np. prowadzenie w drużynie zastępu zastępowych, organizację kursu zastępowych, aktywność w szczepie lub namiestnictwie zorientowaną na szkolenie przybocznych. Udział w sformalizowanym kształceniu, np. prowadzenie zajęć na kursie przewodnikowskim też pozwala zrealizować to wymaganie, zdecydowanie nie jest to jednak oczekiwanie domyślne.

6. Posiadanie co najmniej 12-miesięcznego doświadczenia na funkcji drużynowego lub przybocznego.

Ten warunek nie podlega postanowieniom pkt. 18. c), tzn. KSI nie może skrócić tego okresu. Od każdego podharcistrza, bez względu na wiek, oczekujemy konkretnego, minimalnego doświadczenia na funkcji bezpośrednio wychowawczej. Szczególnej uwagi KSI wymagają sytuacje, gdy kandydat ma takie doświadczenie,

ale zdobyte bardzo dawno temu, np. przed przerwą w pracy instruktorskiej. Warto wówczas ująć w próbie odświeżenie tego doświadczenia przez bezpośrednią pracę wychowawczą w dzisiejszych uwarunkowaniach.

Należy też pamiętać, że funkcje szefa klubu czy przewodniczącego kręgu nie spełniają tego wymagania.

Wymóg 12 miesięcy nie dotyczy wyłącznie osób, które zdobyły stopień pwd. przed wejściem w życie obecnego SSI - one muszą mieć jedynie doświadczenie na jednej z tych funkcji, ale bez określania jego minimalnego wymiaru. Chodzi tu o osoby, które zrealizowały próbę pwd., ułożyły plan przyszłego rozwoju instruktorskiego i w momencie nowelizacji SSI mogłyby się dowiedzieć, że potrzebują jeszcze np. 3 miesięcy doświadczenia na funkcji przybocznego, co nie miałoby większego sensu.

7. Posiadanie aktualnego certyfikatu „Safe from Harm”.

Wymagania

1. Wykazał się umiejętnością pracy nad sobą, stawiania celów w życiu, podejmowania działań (do ich realizacji), ich oceny i wyciągnięcia wniosków.

Oczekujemy, aby podharc mistrzowie byli ludźmi ambitnymi, śmiało zmieniającymi swoje marzenia w realne plany. Postawa zachowawcza, czyli formułowanie stosunkowo prostych, bezpiecznych zadań, które na pewno się same zrealizują (w sposób naturalny, bez wysiłku ze strony kandydata), nie wpisuje się w tę ideę. Trzeba raczej stawiać sobie wysokie cele (w razie problemów czy zmiany sytuacji życiowej zmienić zadanie) niż na starcie obniżać poprzeczkę.

2. Podnosi swoje umiejętności i kwalifikacje.

W odróżnieniu od kolejnych wymagań (nakierowanych wprost na rozwijanie kompetencji instruktorskich), to wymaganie dotyczy innych, pozaharcerskich umiejętności i kwalifikacji (m.in. studia, rozwój zawodowy, prawo jazdy). Chcemy, aby dla instruktorów ZHP harcerstwo nie było jedynym polem życiowego rozwoju.

3. Bierze czynny udział w życiu otaczającego go środowiska społecznego.

Wymaganie o podobnym znaczeniu do poprzedniego - instruktorzy mają być aktywnymi uczestnikami życia społecznego, istnieć w lokalnych wspólnotach, między innymi po to, by rozumieć dzisiejszy świat i jego potrzeby, nie zaś zamykać się mentalnie tylko w działaniach w Związku.

4. W swojej pracy instruktorskiej świadomie wykorzystuje służbę jako narzędzie pracy wychowawczej.

W wymaganiu tym (podobnie jak w wymaganiu 5. f) na pwd.) chodzi o wykorzystywanie służby do osiągania celów wychowawczych w pracy z zuchami/harcierzami, nie zaś o osobiste pełnienie przez kandydata służby na różnych funkcjach w ZHP czy wolontariat poza Związkiem. Od podharc mistrza oczekujemy rozumienia idei służby oraz działań podejmowanych świadomie, odpowiadających na potrzeby otoczenia (służba skierowana na zewnątrz Organizacji) oraz odpowiednio dopasowanych do danej metodyki.

5. Wykazał się umiejętnością pracy w zespole instruktorskim, w tym współpracy i komunikowania się.

Wymaganiem nie jest ani pełnienie funkcji lidera zespołu, ani członkostwo w stałym zespole instruktorskim, choć obie opcje wchodzi w grę. W wymaganiu chodzi o wykazanie się konkretnymi umiejętnościami miękkimi w ramach współdziałania w zespole.

6. Kierował realizacją zadania instruktorskiego na poziomie szczepu lub hufca.

Celem wymagania jest rozwijanie umiejętności leaderskich poprzez pełnienie funkcji lidera zespołu realizującego konkretne przedsięwzięcie - zadanie instruktorskie wspierające realizację Misji ZHP. Rekomendujemy, aby było to zadanie w obszarze wychowawczym/programowym/metodycznym lub pracy z kadrą. Istotny jest poziom zadania - od przewodnika wymagamy skupienia się na drużynie, od podharcmistra - wyjścia poza swoje dotychczasowe środowisko, aby poszerzyć horyzonty i skonfrontować się z pewnym zakresem różnorodności w podejściu do harcerskiego wychowania. Trzeba mieć na uwadze, że samo umocowanie przedsięwzięcia na wyższym poziomie struktury niekoniecznie zapewni ten skutek (np. organizacja przez drużynę kandydata rajdu harcerskiego dla hufca najprawdopodobniej nie zrealizuje tego wymagania, ale organizacja rajdu przez kadrę namiestnictwa harcerskiego - drużynowych z różnych środowisk - już może).

Wyzwaniem w tym zadaniu może być dobór zespołu (zespół nie musi składać się wyłącznie z instruktorów, ale wśród jego członków muszą być osoby, z którymi kandydat wcześniej nie współpracował) lub wybór przedsięwzięcia (zupełnie nowe działanie dla kandydata i zespołu).

7. Pogłębił znajomość Harcerskiego Systemu Wychowawczego, nabytą wiedzę wykorzystał w praktyce.

Od podharcmistra oczekujemy rozumienia całego HSW oraz umiejętności przełożenia HSW na funkcjonowanie poszczególnych metodyk. Istotną częścią wymagania jest wykorzystanie wiedzy w praktyce, w prowadzonych działaniach harcerskich (np. w prowadzeniu jednostki, na obozie, podczas działań kształceniowych), co powinno pozytywnie wpłynąć na metodyczne działanie środowiska.

8. Poszerzył wiedzę na temat zasad wszystkich metodyk, wykorzystał ją w praktyce.

Od przewodnika oczekujemy opanowania jednej metodyki na poziomie umożliwiającym dobre, metodyczne działanie jednostki. Od podharcmistra oczekujemy już zrozumienia konstrukcji całego systemu metodycznego nawiązując do HSW, powiązań między metodykami, znajomości założeń, charakterystyki i narzędzi wszystkich metodyk. Nie oznacza to konieczności ukończenia każdego możliwego kursu drużynowych i prowadzenia jednostek każdego poziomu metodycznego. Oczekujemy jednak zrozumienia, jak działa harcerskie wychowanie na każdym etapie ciągu wychowawczego oraz zaangażowania choćby w pojedyncze działania w każdej metodyce (jeśli względy

praktyczne wykluczają faktycznie wszystkie metodyki, to przynajmniej te realnie dostępne w danym miejscu i czasie).

9. Świadomie stosuje „System pracy z kadłą w ZHP”.

Szerokie wymaganie, obejmujące po pierwsze świadomość istnienia takiego dokumentu oraz znajomość wszystkich zagadnień w nim zawartych, a po drugie - świadome stosowanie poszczególnych elementów oraz odpowiednich narzędzi w ramach podejmowanych działań. Realizacja tego wymagania może być w naturalny sposób połączona z realizacją innych wymagań (np. 5., 6., 12., 13.).

10. Pracuje nad swoją postawą instruktorską. Doskonali swoje umiejętności harcerskie i instruktorskie - w trakcie próby brał udział w minimum 2 wybranych formach kształceniowych (innych niż wymienione w warunkach zamknięcia próby).

Sednem tego wymagania nie jest sam udział w 2 formach kształceniowych, a rozwój kompetencji harcerskich i instruktorskich i praca nad postawą - wybrane formy powinny więc pozwolić zrealizować ten cel. Ponieważ mowa tu o kształceniu, co jest terminem harcerskim określonym w Systemie pracy z kadłą w ZHP, oczekujemy tu raczej form harcerskich - udział w szkoleniach pozaharcerskich lepiej spełnia wymaganie 2.

11. Rozpoczął lub rozwinął współpracę z sojusznikami harcerstwa.

Sojusznik to człowiek lub instytucja popierający cele wychowawcze harcerstwa i skłonni pomagać nam w ich osiągnięciu. Może to być pomoc organizacyjna, logistyczna, osobiste zaangażowanie w nasze działania, udostępnianie zasobów itp. Pozyskanie środków, zwłaszcza w ramach konkursów grantowych, nie realizuje tego wymagania.

Wymaganie mówi o pozyskaniu nowych sojuszników lub utrzymaniu/wzmocnieniu współpracy z istniejącymi, ponieważ nierzadko kontynuacja dobrej współpracy będzie cenniejsza niż pozyskanie na siłę nowej, jeśli skutek ograniczonych zasobów kadrowych mogłaby na tym ucierpieć istniejąca współpraca.

12. Pełnił stałą funkcję w czasie roku harcerskiego.

Chodzi tu o stabilne, długofalowe zaangażowanie w działania harcerskie, czyli pełnienie określonej funkcji zgodnie z zasadami Systemu pracy z kadłą w ZHP, tj. z określeniem zakresu obowiązków, planowaniem działań, podsumowaniem pracy itd. Ponieważ cała próba phm. (jak i pozostałe próby instruktorskie) jest skupiona na rozwoju harcerskich wychowawców, funkcja ta powinna mieć charakter bezpośrednio lub pośrednio wychowawczy; funkcje „techniczne” (m.in. w obszarach promocji i komunikacji, finansów, gospodarki majątkiem, IT), szczególnie pełnione indywidualnie, a nie w zespole, rzadko będą miały sens w kontekście próby.

13. Uczestniczył w HAL lub HAZ - był członkiem komendy kolonii/obozu lub zimowiska.

Wymaganie to ma 2 cele: zdobycie bezpośredniego doświadczenia w prowadzeniu harcerskiego wychowania na intensywniej, dłuższej formie wyjazdowej, jak również zapoznanie się z uwarunkowaniami organizacyjnymi, formalnymi itd.

Wymagania tego nie realizuje udział w roli kadry nieharcerskiego wyciecznika, ani też ograniczenie się wyłącznie do pełnienia funkcji (np. kwatermistrza, finansisty) niemającej związku z realizacją programu kolonii/obozu.

14. Orientuje się w historii i aktualnej sytuacji harcerstwa. Korzysta z harcerskiej lub skautowej literatury i mediów. Przeczytał minimum 3 wybrane książki przydatne w pracy instruktorskiej.

Wymaganie to ma co najmniej 4 składowe, które należy objąć zadaniami próby:

1. orientowanie się w historii harcerstwa (nie tylko ZHP);
2. orientowanie się w aktualnej sytuacji harcerstwa (nie tylko ZHP);
3. korzystanie z harcerskiej lub skautowej literatury i mediów;
4. przeczytanie min. 3 książek przydatnych w pracy instruktorskiej (niekoniecznie stricte harcerskich, często cenne bywają np. książki psychologiczne albo „narzędziowe” prezentujące wiedzę z zakresu działań, które zamierzamy prowadzić z harcerzami, np. z tematyki specjalności lub instruktorami np. z zakresu kompetencji miękkich).

Podobnie jak w przypadku analogicznego wymagania próby pzd., forma książek jest istotna i nie należy zastępować tego wymogu większą liczbą krótszych form. Dodatkowo warto zwrócić uwagę na wskazanie możliwości korzystania ze skautowej literatury - co związane jest z fragmentem idei stopnia mówiącym o przynależności do światowego ruchu skautowego.

15. Wykazał się znajomością przepisów finansowych i organizacyjnych oraz zasad prowadzenia obozu harcerskiego.

Wymaganie to ma za zadanie przygotować kandydata do przyszłego pełnienia funkcji komendanta obozu/zimowiska. W świetle zasady uczenia w działaniu kandydat powinien wziąć udział w faktycznych czynnościach związanych ze zgłoszeniem, zatwierdzeniem, przeprowadzeniem i rozliczeniem formy HALiZ (typowym rozwiązaniem jest asystowanie faktycznemu komendantowi będącemu kierownikiem wycieczki). Nie należy sprowadzać tego wymagania do sprawdzenia teoretycznej wiedzy z ww. zakresu.

16. Zrealizował działanie związane z zarządzaniem budżetem i pracą z majątkiem.

Chodzi tu o zdobycie doświadczenia z finansowymi i majątkowymi aspektami funkcjonowania harcerstwa. Wpasowują się tu działania zarówno z zakresu utrzymywania zasobów sprzętowych, jak i zarządzania bazami, siedzibami jednostek, ale też przedsięwzięcia z własnym budżetem, gdzie np. kandydat zatwierdza budżet, pozyskuje środki, organizuje DSCZ, a po przeprowadzeniu akcji prawidłowo wszystko rozlicza.

Warunki zamknięcia próby

1. Osiągnięcie poziomu opisanego w idei stopnia i zrealizowanie wymagań próby.
2. Pozytywnie oceniona praca instruktorska w okresie realizacji próby.
3. Ukończenie kursu podharcemistrzowskiego.

To jest sztywny warunek próby i nie ma tu możliwości zaakceptowania w zamian innej formy kształceniowej. KSI nie ma prawa zamknąć pozytywnie próby kandydatowi, który takiego kursu nie ukończył.

4. Posiadanie wiedzy i umiejętności odpowiadających wymaganiom stawianym kierownikom wypoczynku.
5. Ukończenie minimum 6-godzinnej formy przygotowującej do bycia opiekunem prób przewodnikowskich.

Przygotowanie do roli opiekuna prób musi mieć kształt zorganizowanej formy kształceniowej, która pozwala na wymianę doświadczeń i dobrych praktyk. W praktyce warsztaty opiekunów prób pwd. są na ogół organizowane jako część kursu phm. albo forma z takim kursem powiązana.

6. Posiadanie aktualnego certyfikatu „Safe from Harm”.

Oznaka stopnia

Oznaką stopnia podharcmistra jest zielona podkładka pod krzyżem harcerskim i zielona lilijka na lewym rękawie munduru.

HARCMISTRZ - HARCMISTRZYNI

Idea stopnia

Jest wzorem dla instruktorów. Prowadzi zdrowy tryb życia.

Zapis ten należy interpretować szeroko, nie tylko w odniesieniu do zdrowia fizycznego. Problemy ze zdrowiem psychicznym czy emocjonalnym są dziś olbrzymim wyzwaniem w skali społeczeństwa. Ważne, aby być świadomym stanu swojego zdrowia, znać dobre praktyki i stosować je w razie potrzeby, oddziałując przez to przykładem własnym, szczególnie na instruktorów.

Dba o swój wszechstronny rozwój. Stara się odkryć sens życia.

Przeformułowanie tego fragmentu idei podkreśla tezę, że nie istnieje jedna uniwersalna prawda o sensie życia - jest to zagadnienie filozoficzne, które dla każdego może mieć inne rozwiązanie. Nie oczekujemy, że nasi instruktorzy będą rozumieli sens życia człowieka tak samo - zwłaszcza w świetle zapisanej w Statucie otwartości światopoglądowej ZHP.

Konsekwentnie realizuje swoje cele życiowe. Osiągnął założoną przez siebie dojrzałość w życiu rodzinnym, zawodowym i społecznym.

Idea stopnia mówi o założonej przez kandydata dojrzałości, a więc nie określa odgórnie jej poziomu. Trzeba jednak mieć na uwadze sens tego zapisu, tj. oczekiwanie, by harcmistrz na wskazanych polach jawił się we własnych i cudzych oczach jako osoba dojrzała (zapis mówi o dojrzałości jako takiej, a nie poziomie dojrzałości bądź innym określeniu mogącym być interpretowane jako niepełna dojrzałość). Będzie to oczywiście zależne od wieku kandydata i okoliczności.

Kreuje rzeczywistość. Jest znaczącą osobowością w zespole instruktorskim, z którym aktywnie pracuje w środowisku swojego działania.

Harc mistrz ma być rozpoznawany i pozytywnie kojarzony w swoim środowisku instruktorskim i funkcjonować w przynajmniej jednym zespole instruktorskim.

Dzieli się własnymi doświadczeniami życiowymi i wychowawczymi i przekłada je na trwały dorobek.

Z tego zapisu wynika, że harcmistrz powinien mieć doświadczenie ogólnozyciowe i wychowawcze, którym warto się już dzielić i które wniesie coś nieoczywistego do działań innych instruktorów. Należy mieć to na uwadze przy rozważaniu, czy zgłaszający się kandydat jest już gotowy do otwarcia próby hm. (patrz np. warunek otwarcia próby nr 1.).

Po mistrzowsku stosuje Harcerski System Wychowawczy.

Poziom harcmistrzowski to już połączenie dogłębnej znajomości i rozumienia HSW z wieloletnim doświadczeniem i sukcesami w jego stosowaniu.

Nie oczekujemy mistrzowskiego opanowania wszystkich metodyk i stosowania w praktyce wszystkich narzędzi wychowawczych itd., ale błędy w stosowaniu HSW w pracy instruktorskiej świadczą o nieosiągnięciu oczekiwanego poziomu. Pamiętajmy, że jednym z aspektów HSW jest Prawo i Przrzeczenie Harcerskie, innym zaś przykład własny instruktora, tak więc błędy postaw również są argumentem przeciwko osiągnięciu odpowiedniego poziomu rozwoju instruktorskiego.

Ma dużą wiedzę i umiejętności w zakresie samodzielnego kierowania zespołem.

W momencie zamykania próby kandydat ma mieć dużą wiedzę i umiejętności w tym zakresie - należy to brać pod uwagę przy otwieraniu próby, oceniając, czy dotychczasowe doświadczenie w zestawieniu z działaniami ujętymi w zadaniach próby faktycznie zaowocują zebraniem dużej wiedzy i doświadczenia.

Potrafi inspirować i organizować swoje środowisko do potrzebnego społecznie działania.

Harc mistrz ma być inicjatorem działań potrzebnych społecznie i pociągać za sobą innych - indywidualna praca instruktorska skierowana do wewnątrz organizacji to za mało.

Wpływa na oblicze harcerstwa, buduje jego tożsamość.

„Tożsamość” to według słownikowej definicji „świadomość wspólnych cech i poczucie jedności” (Słownik Języka Polskiego PWN). Oczekujemy, że harcmistrz będzie z jednej strony rozumiał, co definiuje harcerstwo i jakie elementy składają się na jego tożsamość, a z drugiej - aktywnie działał na rzecz budowania poczucia jedności harcerzy (nie tylko ZHP!). Na tym poziomie aktywność kandydata wywiera realny wpływ na kształt harcerstwa, stąd istotne jest głębokie zrozumienie różnych kwestii ideowych, znajomość źródeł i celów poszczególnych elementów tożsamości i rozważa przy podejmowaniu decyzji o zmianach.

Warunki otwarcia próby

1. Pozytywnie oceniona praca instruktorska przez co najmniej 24 miesiące od przyznania stopnia podharcmistrza.

Ma tu zastosowanie pkt 18. c) SSI (patrz komentarz dot. tego punktu powyżej). Wskazany tu okres jest wielkością zalecaną, właściwą w większości przypadków, a nie sztywnym warunkiem. Czas ten ma umożliwić kandydatowi zebranie doświadczenia i rozpoczęcie budowania swego autorytetu wśród kadry, tak by następnie w trakcie próby miał on już „wiedzę i doświadczenie”, którymi będzie mógł się dzielić, mógł osiągnąć status „znaczącej osobowości” instruktorskiej, osiągnął etap „posiadania dużej wiedzy i doświadczenia w zakresie samodzielnego kierowania zespołem” - czyli miał realną szansę osiągnąć poziom opisany ideą stopnia harcmistrza.

2. Zaliczona służba instruktorska.
3. Ukończone 21 lat.
4. Przedstawienie KSI programu swojej próby zapewniającego osiągnięcie poziomu opisanego w idei stopnia oraz realizację wymagań.
5. Posiadanie aktualnego certyfikatu „Safe from Harm”.

Wymagania

1. W świadomy sposób określa i realizuje własne plany życiowe.
2. Pogłębia swoją wiedzę zawodową.
3. Poza swoimi zainteresowaniami zawodowymi poznaje wybraną dziedzinę nauki lub kultury.

To wymaganie warto interpretować szeroko, nie skupiając się na słownikowych definicjach nauki i kultury. Jego sensem jest poszerzanie swych horyzontów poza podstawowe obszary funkcjonowania, tj. aktywność zawodową i instruktorską. Z tego punktu widzenia wartościowe będą wszelkie aktywności prowadzące do lepszego rozumienia świata, stymulowania refleksji lub rozwijania wrażliwości - na przykład zaangażowanie się w nowe aktywności fizyczne, podbudowane teoretyczną wiedzą o samej aktywności i jej wpływie na organizm.

4. Świadomie stosuje Harcerski System Wychowawczy, upowszechnia go i dzieli się własnymi doświadczeniami.

Warto podkreślić, że mowa tu o dzieleniu się swymi doświadczeniami, harcmistrz musi je więc przede wszystkim mieć. Wymagania tego nie wyczerpuje zaangażowanie w kształcenie na podstawie jedynie teoretycznej wiedzy.

5. Przygotował się do roli opiekuna próby na stopień podharcmistrza i harcmistrza.
6. Wykazał się skutecznym stosowaniem „Systemu pracy z kadrami w ZHP” w kierowanym przez siebie zespole instruktorskim.

Od harcmistrza oczekujemy zademonstrowania skutecznego stosowania SPzK w zespole, którym kierował lub kieruje. „Skuteczność” oznacza tu osiągnięcie założonych na wstępie celów (z zakresu pracy z kadrami) i efektywne stosowanie narzędzi. Będzie to na ogół wymagało kierowania zespołem przez dłuższy czas, tak by miały szansę zajść odpowiednie oddziaływania i procesy opisane w SPzK.

W wielu przypadkach naturalne będzie realizowanie tego oraz kolejnego wymagania jednym zadaniem.

7. Kierował przez minimum 6 miesięcy zespołem instruktorskim realizującym w sposób planowy działania wynikające z analizy potrzeb środowiska. W działaniu tego zespołu kształtował postawy oraz poszerzał wiedzę i umiejętności instruktorów.

W myśl idei stopnia harcmistrz ma mieć „dużą wiedzę i umiejętności w zakresie samodzielnego kierowania zespołem”. Niniejsze wymaganie mówi też, że kierowanie przez kandydata zespołem ma być polem do kształtowania przez niego postaw i kompetencji instruktorów. Oba te aspekty wymagają czasu i gromadzenia doświadczenia, stąd KSI nie powinny skracać tego okresu. Jeśli kandydat ma faktyczne duże doświadczenie i sukcesy w tych obszarach zdobyte przed otwarciem próby, uczciwsze może być uznanie tego wymagania za spełnione niż akceptowanie chwilowego prowadzenia zespołu.

8. Brał udział w kształceniu kadry - dzielił się swoim doświadczeniem instruktorskim.

Nie oczekujemy, by harcmistrz był kształceniowcem, chcemy jednak, by zdobytym już doświadczeniem dzielił się z młodszymi stażem instruktorami. W takich działaniach kandydat powinien opierać się na swoich faktycznych obserwacjach i przemyśleniach i unikać prowadzenia zajęć z tematów świeżo poznanych na potrzeby próby - wartością dodaną dla odbiorców ma być doświadczenie kandydata, a nie jedynie umiejętność przekazania dalej świeżo zdobytej wiedzy.

9. Zrealizował zadanie instruktorskie na poziomie chorągwi lub Związku.

Podstawową wartością z tego działania ma być poszerzenie świadomości kandydata w wyniku skonfrontowania go z odmiennymi podejściami instruktorów i warunkami funkcjonowania harcerstwa poza własnym hufcem. Ta ekspozycja na różnorodność rozumienia harcerstwa i możliwość współpracy z instruktorami spoza hufca jest głównym kryterium „poziomu zadania” - samo umiejscowienie go w strukturze nie jest tu kluczowe (np. organizacja kursu drużynowych wędrowniczych dla całej chorągwi przez HZKK najprawdopodobniej nie zrealizuje tego wymagania, ale organizacja kursu, gdzie członkowie komendy są z różnych hufców - już może). Drugorzędnym aspektem „poziomu zadania” jest skala - zorganizowanie zlotu chorągwi jest większym wyzwaniem niż zlot hufca; nie powinno to jednak być głównym źródłem wyzwań w zadaniu, ponieważ naszym celem jest kształtowanie świadomych wychowawców i poszerzanie perspektyw, a nie szkolenie organizatorów imprez masowych.

10. Opracował i upowszechnił materiały wspierające realizację misji ZHP (np. opracowania pisemne, aplikacje, filmy) jako wkład w dorobek Związku.

Ponieważ Związek dysponuje już sporym zasobem materiałów programowych i metodycznych, SSI rozszerzył tematykę oczekiwanego dorobku na „materiały wspierające realizację misji ZHP” - w niektórych sytuacjach cenniejsze są dziś materiały dotyczące otoczenia prawnego, postępowania z majątkiem czy utrzymywania zasobów IT niż dublujące się materiały metodyczne. KSI powinny tu jednak zachować zdrowy rozsądek, tak by tworzone materiały faktycznie były

przydatne dla Związku i przede wszystkim - stanowiły dla kandydata impuls do rozwoju.

Warunki zamknięcia próby

1. Osiągnięcie poziomu opisanego w idei stopnia i zrealizowanie wymagań próby.
2. Osiągnięcie sukcesu w wybranej dziedzinie.

Harcistrz ma być inspiracją dla otoczenia, powinien więc mieć w swym dorobku zakończone sukcesem przedsięwzięcia. Ich rodzaj i poziom będą bardzo zróżnicowane, w zależności od wieku i sytuacji życiowej kandydata. Dla jednego sukcesem będzie zdobycie uprawnień zawodowych czy wyremontowanie własnego mieszkania, dla innego podwojenie obrotów swojej firmy czy ukończenie triathlonu.

3. Pozytywnie oceniona praca instruktorska w okresie realizacji próby.

Ta pozytywna ocena powinna pochodzić od kogoś, kto ma i dane, i kompetencje do jej sformułowania. Niemal zawsze naturalną osobą będzie bezpośredni przełożony w rozumieniu regulaminów, jednak jeśli znaczna część działań kandydata jest realizowana poza jednostką, do której ma formalny przydział, warto posłuszyć się oceną osoby kierującej jednostką, w której realnie kandydat działa (typowym przykładem będzie realizowanie znacznej części próby w zespole chorągwanym lub centralnym, przy zachowaniu przydziału do macierzystego hufca).

4. Ukończenie kursu harcmistrzowskiego lub aktywne uczestniczenie w minimum 3 innych stacjonarnych formach wymiany doświadczeń poziomu harcmistrzowskiego (kursy, warsztaty, seminaria, konferencje itp.).

Doświadczenia uczestników mówią jednoznacznie, że z kursu harcmistrzowskiego wynosi się więcej korzyści niż z innych form wymiany doświadczeń, w miarę możliwości zachęcamy więc do rozważania w pierwszej kolejności takich kursów. Rozumiemy jednak, że nie zawsze jest to możliwe. Wymagania stawiane formom wymiany doświadczeń poziomu harcmistrzowskiego określone są przez Główną Kwaterę ZHP i KSI nie może dopuścić w zastępstwie innych form nieposiadających odpowiedniej akredytacji. Należy pamiętać, że wymóg ten jest warunkiem zamknięcia próby i KSI nie może żądać ujęcia go w zadaniu (choć kandydat może to zaproponować z własnej inicjatywy) - jeśli kandydat będzie tak chciał, może się po prostu rozliczyć z niego przy zamykaniu próby (oznacza to, że nie można narzucić kandydatowi konkretnej z dwóch dopuszczalnych form spełnienia tego warunku).

5. Poprowadzenie samodzielnej programowo formy podczas HALiZ (obozu, podobozu, kolonii lub zimowiska) w okresie od zdobycia stopnia podharcmistra. Uzyskanie pozytywnej oceny swojej pracy.

Podstawowym oczekiwaniem wobec kandydata jest zdobycie doświadczenia w faktycznym organizowaniu (koordynowaniu) i prowadzeniu harcerskiego wychowania na intensywniej, długiej formie wyjazdowej. Z tego punktu widzenia prowadzenie samodzielnego programowo podobozu na zgrupowaniu (pełnienie

funkcji komendanta podbozu) jest cenniejsze niż np. pełnienie funkcji kierownika wypoczynku na zgrupowaniu w sytuacji, gdy faktycznym wychowaniem zajmują się inni. KSI powinna zwracać uwagę, by zakres działań przywoływanych dla wykazania spełnienia tego warunku odpowiadał faktycznemu celowi tego wymagania, m.in. pod względem skali i czasu trwania.

6. Pełnienie funkcji opiekuna pozytywnie zakończonej próby na stopień instruktorski w okresie od zdobycia stopnia podharcmistrza.

Oczekujemy, że każdy harcmistrz będzie miał realne doświadczenie przeprowadzenia z sukcesem próby instruktorskiej. W niektórych przypadkach główną trudnością może być znalezienie chętnego kandydata do stopnia pwd., bo o takiej próbie tu mowa - np. jeśli kandydat na harcmistrza działa przede wszystkim w zespołach chorągwi lub centralnych, gdzie trudno o kontakt z osobami wstępującymi dopiero na ścieżkę instruktorską. Na ogół świadczy to o zbyt wczesnym odejściu od bezpośredniej pracy wychowawczej, niemniej jednak w takich przypadkach należy zwrócić kandydatowi na harcmistrza uwagę na to wymaganie, by nie stało się ono przyczyną niepowodzenia całej próby.

7. Posiadanie aktualnego certyfikatu „Safe from Harm”.

Oznaka stopnia

Oznaką stopnia harcmistrza jest czerwona podkładka pod krzyżem harcerskim i czerwona lilijka na lewym rękawie munduru.

